

D O M

afsagt den 26. september 2016 af Vestre Landsrets 5. afdeling (dommerne Henrik Estrup, Rikke Foersom og Lone Drengsgaard (kst.)) i ankesag

V.L. [REDACTED]

Anne [REDACTED]

(advokat Lars Sandager, Lyngby)

mod

[REDACTED] Lars [REDACTED]

(advokat Jens Andersen-Møller, Aarhus)

Retten i Sønderborg har den 13. januar 2016 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. BS [REDACTED])

[REDACTED]

Påstande

For landsretten har appellanten, Anne [REDACTED] nedlagte følgende påstande:

1. [REDACTED] Lars [REDACTED] tilpligtes at betale 1.500.000 kr. med procesrente fra den 18. september 2013.

2. Byrettens afgørelse om sagsomkostninger ændres, således at Anne [REDACTED] tillægges sagsomkostninger for byretten, subsidiært at omkostningerne for byretten ophæves, og mere subsidiært at de [REDACTED] Lars [REDACTED] tillagte omkostninger for byretten nedsættes i forhold til det af byretten tilkendte beløb.

Indstævnte, [REDACTED] Lars [REDACTED] har påstået frifindelse, subsidiært at den påståede erstatning fastsættes til et mindre beløb, og mere subsidiært stadfæstelse af byrettens dom.

Anne [REDACTED] har af omkostningsmæssige grunde nedsat sit erstatningskrav for landsretten til 1.500.000 kr.

Forklaringer

Anne [REDACTED] Allan [REDACTED] og Carsten [REDACTED] har afgivet supplerende forklaring for landsretten. Der er endvidere afgivet forklaring af Ulla [REDACTED]

Anne [REDACTED] har supplerende forklaret, at hun forud for uheldet havde forbigående spændinger i nakken i perioder, hvor hun arbejdede mange timer foran computeren. Det skete ca. fire gange om året. Hun gik periodevis til massør. Hun var hos en kiropraktiker i forbindelse med eftervirkningerne af en fødsel. Hun husker ikke, om hun var hos en fysioterapeut inden 2002. I så fald var der ikke tale om et egentligt behandlingsforløb. Hun ikke har haft kontakt til sin læge eller andre vedrørende nakkeproblemer siden 2002. Hun blev ansat hos virksomheden [REDACTED] Co. i 2004. Samlivsophævelsen skete i mindelighed i julen 2006, og hun og hendes eksmand har fortsat et godt forhold, hvor de hjælper hinanden.

Ulla [REDACTED] har forklaret, at hun blev ansat i virksomheden [REDACTED] Co. i 1989. Anne blev ansat i 2004. Hun arbejdede med opgaver inden for HR og havde et tæt samarbejde med Anne, der havde kontor ved siden af hendes. Før uheldet havde Anne mange bolde i luften og var meget arbejdsom. Anne var altid i godt humør og havde ingen sygedage.

Da Anne mødte på arbejde den 9. november 2006, fortalte hun, at hun var blevet påkørt. Anne var bleg og så ikke godt ud. Hun sagde, at Anne skulle tage på skadestuen, men Anne havde et møde og mente ikke, at det var nødvendigt. Senere på dagen fik hun Anne til at tage på skadestuen. Anne var derefter syg en dag eller to, men kom tilbage på arbejde ugen efter. Hun kunne mærke på Anne, at der var sket noget. Anne hentede ofte smertestillende piller hos hende, og hun hjalp til med at skjule, at Anne havde det dårligt, da Anne ikke ønskede, at de andre medarbejdere skulle vide noget. Anne gav ofte udtryk for, at hun var

svimmel og utilpas. Annes gener fortsatte i månederne efter uheldet i form af bl.a. hovedpine og synsbesvær. Anne begyndte at lukke sin dør for at få ro. Anne sov dårligt og mødte ofte senere på arbejde. Anne begyndte også at "arbejde hjemme", da hun ikke kunne holde til at være på arbejde hele dagen.

I foråret 2007 blev der ansat en personlig assistent til at aflaste Anne med administrative opgaver. Anne magtede ikke længere sine opgaver og måtte tage hensyn til sig selv. Anne blev sygemeldt på et tidspunkt i foråret 2007, men vendte tilbage til arbejdet på deltid. Anne blev medejer af virksomheden i 2008. Hun var i virksomheden, indtil den lukkede i 2009.

Hun skrev den fremlagte udtalelse af 8. november 2013 i forbindelse med byrettens behandling af sagen.

Allan har supplerende forklaret, at han blev d Co. i 2002. Efter uheldet havde Anne det ikke godt og kunne slet ikke udføre sit arbejde som før. Bestlutningen om, at Anne skulle være brand manager for både dame-, herre- og børneafdelingen, blev truffet af bestyrelsen i efteråret 2006, og Anne fik meddelelsen herom i september/oktober 2006. Han underskrev Annes nye ansættelseskontrakt i marts 2007. På tidspunktet havde Anne svært ved at passe sit arbejde, men Anne var vigtig for virksomheden, og han havde en fast tro på, at Anne ville komme tilbage. I slutningen af 2006 blev det besluttet, at der pr. 1. marts 2007 skulle ansættes en assistent til Anne. Annes eksmand hjalp dem som advokat i forbindelse med aftalen om management buy-out i 2008.

Carsten har supplerende forklaret, at Anne ikke havde nakkeproblemer forud for uheldet. Anne havde ondt i nakken en gang imellem, men det påvirkede ikke hendes arbejde eller deres familieliv. Annes gener efter uheldet meldte sig for alvor i løbet af december 2006. Han og Anne hjælper hinanden og holder stadig jul og ferier sammen.

Han medvirkede som advokat ved den aftale om management buy-out, der fandt sted i 2008. Annes helbred blev drøftet, da Annes arbejdsevne var svingende, men Allan havde en tro på, at Anne ville komme oven på igen.

Efter uheldet fortalte Allan ham, at Anne var blevet kørt hjem, og at bilen skulle på værk-

sted. Han ved ikke, om der var skader på bilen, eller om der blev anmeldt en skade til forsikringsselskabet.

Procedure

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Landsrettens begrundelse og resultat

Efter de lægelige oplysninger i sagen er der ikke grundlag for at fravige udgangspunktet i forældelseslovens § 2, stk. 4, hvorefter forældelsesfristen for fordringer på erstatning eller godtgørelse for skade forvoldt uden for kontraktforhold regnes fra tidspunktet for skadens indtræden.

Det må herefter også for landsretten lægges til grund, at Anne [REDACTED] eventuelle erstatningskrav mod [REDACTED] Forsikring A/S i anledning af uheldet den 9. november 2006 var forældet, da sagen blev anlagt ved Københavns Byret den 15. november 2012, og at forældelsen var indtrådt, mens [REDACTED] Lars [REDACTED] behandlede erstatningssagen.

På denne baggrund og af de grunde, der i øvrigt er anført af byretten, tiltrædes det, at ad- [REDACTED] Lars [REDACTED] er erstatningsansvarlig for Anne [REDACTED] eventuelle tab som følge af den indtrådte forældelse.

Det er efter Retslægerådets besvarelser godtgjort, at der er årsagssammenhæng mellem uheldet den 9. november 2006 og forværringen af Anne [REDACTED] forudbestående nakkegener.

Arbejdsskadestyrelsen, nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, har i sin vejledende udtalelse af 30. november 2015 inddraget Retslægerådets besvarelser fra den 24. september 2014, 13. februar 2015 og 3. juni 2015. Det fremgår af udtalelsen, at styrelsen har været i besiddelse af de samme lægelige oplysninger, som Retslægerådet havde til rådighed ved besvarelserne, inklusive oplysninger fra fysioterapeut og egen læge, som styrelsen ikke havde kendskab til ved sine tidligere udtalelser.

Da de nævnte oplysninger fra fysioterapeut og egen læge bl.a. indeholder oplysninger om Anne [REDACTED] forudbestående nakkegener, som Arbejdsskadestyrelsen ubestridt ikke tidligere havde haft kendskab til, havde styrelsen med disse nye oplysninger tilstrækkeligt grundlag for at ændre sin tidligere vejledende udtalelse.

Herefter og af de grunde, der i øvrigt er anført af byretten, frifindes [REDACTED] Lars [REDACTED] for den del af påstanden, der vedrører erstatning for erhvervsevnetab og tabt arbejdsfortjeneste.

For så vidt angår spørgsmålet om erstatning for tab som følge af sagsanlægget mod [REDACTED] Forsikring A/S er landsretten enig med byretten i, at Anne [REDACTED] har krav på erstatning af de sagsomkostninger, som hun blev pålagt at betale til [REDACTED] Forsikring A/S ved København Byrets dom af 12. august 2013, og at hun endvidere har krav på erstatning af udgifter til egen advokat med 50.000 kr. som bestemt af byretten.

Anne [REDACTED] har ikke fået medhold i de fremsatte krav om erstatning for erhvervsevnetab og tabt arbejdsfortjeneste, og det kan endvidere ikke lægges til grund, at det udførte advokatarbejde har været uden værdi for hende. Der er derfor ikke grundlag for at pålægge [REDACTED] Lars [REDACTED] helt eller delvist at erstatte afholdte udgifter til advokatomkostninger for arbejde, udført forud for sagsanlægget mod [REDACTED] Forsikring A/S.

Der er ikke fremkommet oplysninger, der giver grundlag for at ændre byrettens omkostningsafgørelse.

Landsretten stadfæster derfor i det hele byrettens dom.

Efter ankesagens udfald sammenholdt med parternes påstande skal Anne [REDACTED] betale sagsomkostninger for landsretten til [REDACTED] Lars [REDACTED] med 75.000 kr. til dækning af udgifter til advokatbistand.

Beløbet er uden moms, da [REDACTED] Lars [REDACTED] er momsregistreret. Landsretten har ved fastsættelsen af beløbet lagt vægt på ankesagens omfang og økonomiske værdi, idet der herved også er taget hensyn til, at [REDACTED] Lars [REDACTED] ikke har fået medhold i sin påstand

om frifindelse.

Th i k e n d e s f o r r e t:

Byrettens dom stadfæstes.

Anne [REDACTED] skal betale sagens omkostninger for landsretten til [REDACTED] Lars [REDACTED] med 75.000 kr.

Det idømte skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

Henrik Estrup

Rikke Foersom

Lone Drengsgaard
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Viborg den 26. september 2016

Britt Fusager
retssekretær

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 13. januar 2016 i sag nr. BS [REDACTED]

Anne [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

mod

[REDACTED] Lars [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag, der er anlagt den 18. september 2013, angår advokatansvar.

Sagsøgte, Lars [REDACTED] har været advokat for sagsøgeren, Anne [REDACTED] i forbindelse med en personskadeerstatningssag som følge af et færdselsuheld den 9. november 2006.

Københavns Byret har i en dom af 12. august 2013 fastslået, at et eventuelt erstatningskrav mod [REDACTED] Forsikring A/S i anledning af uheldet er forældet.

Spørgsmålet i denne sag er, om retten i forhold til Lars [REDACTED] kan lægge til grund, at et eventuelt krav mod [REDACTED] Forsikring A/S er forældet, om Lars [REDACTED] i så fald har handlet ansvarspådragende ved sin behandling af sagen, om Anne [REDACTED] har lidt et tab, og hvad dette i givet fald kan opgøres til.

Anne [REDACTED] påstand er, at Lars [REDACTED] tilpligtes at betale hende 3.869.028 kr. med tillæg af procesrente fra den 16. september 2013 til betaling sker.

Lars [REDACTED] påstand er frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb end påstået af Anne [REDACTED]

Oplysningerne i sagen

Anne [REDACTED] var den 9. november 2006 involveret i et færdselsuheld, hvor hendes bil blev påkørt bagfra.

Der er i sagen fremlagt lægelige oplysninger om Anne [REDACTED] både

for tiden forud for og efter uheldet.

Af lægelig journal fremgår det, at Anne [REDACTED] den 22. juni 2002 blev henvist til en røntgenundersøgelse som følge af smerter i nakke/skulderregionen gennem flere år. Hun havde de sidste måneder ikke kunnet fjerne smerterne ved fysioterapi eller smertestillende medicin.

Der blev den 7. oktober 2002 foretaget en røntgenundersøgelse, der viste slidgigtforandringer i nakken.

Den 25. oktober 2006 har Anna [REDACTED] henvendt sig til egen læge med mavesmerte og har angivet, at hun har været meget stresset i den senere tid. Hun blev henvist til at rette henvendelse igen efter en uge, hvis ikke der skete bedring. Der ses ikke at have været en ny henvendelse.

Det fremgår af journalnotat fra fysioterapeut, at Anna [REDACTED] var til behandling 2 gange før trafikuheldet, henholdsvis den 26. oktober 2006 og 1. november 2006. Af det første notat ses det, at det drejer sig om en 39-årig kvinde med mange-årig nakke/skulderproblemer samt hovedpine, og at der blev konstateret bevægelsesindskrænkninger. Af det andet notat ses det, at Anna [REDACTED] havde haft hovedpine et par dage efter første behandling og derefter havde følt en bedring.

Der er ikke her ud over beskrevet relevante gener forud for uheldet.

Anne [REDACTED] var samme dag som uheldet på skadeklinikken i [REDACTED] og blev henvist til skadestuen i [REDACTED]. Det fremgår af skadejournalen, at hun klagede over smerter fra nakken efter at være blevet påkørt i bil bagfra. Der blev foretaget røntgenundersøgelse, der viste degenerative forandringer i C5/C6 og C6/C7. Der blev ikke konstateret fraktur, fejlstilling eller bløddelshævelse.

Af brev fra Anne [REDACTED] egen læge, [REDACTED] af 10. december 2013 fremgår det, at lægen ikke har ført en præcis journal, men at Anne [REDACTED] den 12. december 2006 har henvendt sig omkring hendes totale situation på dagen, blandt andet vedrørende følger efter traumet.

Anne [REDACTED] fortsatte sin fysioterapibehandling efter uheldet. Der er i fysioterapeutens journal noteret, at der efter ulykken var skete i forværring af nakkesmerterne. I den efterfølgende periode er der både sket bedring og forværring fra gang til gang. Det er noteret, at der har været travlt på arbejdet. Den sidste behandling er noteret den 12. april 2007, hvor der er mistanke om whiplash traume.

Anne [REDACTED] har den 26. marts 2007 været til undersøgelse hos kiropraktor, der har afgivet udtalelse af 29. oktober 2007. Det fremgår, at Anne [REDACTED] klager over daglig hovedpine og ømhed/smerter i skulder/

nakkeåg. Hun fornemmer en sammenhæng. Hun har desuden angivet at have koncentrationsbesvær og problemer med hukommelsen. Debut efter et trafikuheld den 9. november 2006. Arbejder på deltid.

Den 24. maj 2007 ankommer Anne [REDACTED] i skadeklinikken med svimmelhed og snurren i arme og ben. Lignende episoder er af egen læge tolket som stress. Har taget smertestillende på grund af spændingshovedpine. Hun har angivet, at svimmelheden er begyndt efter behandlinger som følge af, at hun er blevet påkørt bag fra.

Egen læge har i journalnotat af 1. juni 2007 angivet, at Anne [REDACTED] er i et job med stort ansvar. Hun er først på ugen "gået ned med flaget" psykisk. Hun er flyttet fra manden to uger tidligere. Der tilrådes sygemelding i 1 til 2 uger, og måske derefter starte halvtids.

Anne [REDACTED] har i et brev til [REDACTED] forsikring som svar på forsikringsselskabets henvendelse af 12. juli 2007 oplyst, at hun endnu ikke havde været sygemeldt som følge af uheldet.

Overlæge [REDACTED] speciallæge i ortopædisk kirurgi har efter anmodning fra [REDACTED] Forsikring lavet speciallægeerklæring af 1. oktober 2007. Han har stillet diagnosen whip lash (piskesmældslæsion svarende til nakken). Det er angivet, at Anne [REDACTED] har gener i form af smerter svarende til nakken og til tider hovedpine, samt at hun har haft hukommelses- og koncentrationsbesvær og tilfælde af svimmelhed. Der findes ved undersøgelsen ømhed svarende til skuldernakkemuskulaturen, værst på venstre side. Der er endvidere ømhed svarende til C5, C6 og C7. Det er anført, at Anne [REDACTED] ikke havde gener fra nakken før ulykken, hvorfor de omtalte genere er en følge der af, ligesom hendes stresslidelse er en følge af ulykken på grund af de mange problemer med koncentrations- og hukommelsesbesvær.

Af udtalelse af 19. oktober 2007 fra psykolog [REDACTED] fremgår det, at Anne [REDACTED] har været i behandling i perioden fra 31. maj til 10. oktober 2007 for en stresslidelse/stressreaktionsdannelse. Det er angivet, at hun har været udsat for en bilpåkørsel med piskesmældspåvirkning, at hun forud for gennem længere tid har opbygget en stressreaktionsdannelse og at hun har været igennem ophør af et parforhold. Det er vanskeligt at fastslå mere præcise årsagssammenhænge.

Egen læge har i journalnotat af 11. april 2008 anført, at Anne [REDACTED] har haft angstanfald, der medfører sygeperioder og psykologbehandling.

Overlæge [REDACTED] har den 28. juli 2008 afgivet en speciallægeerklæring i psykiatri til brug for Jobcenter [REDACTED]. Det fremgår at Anne [REDACTED] været udsat for et trafikuheld og har pådraget sig et whip-lashtraume. Hun har siden været funktionshæmmet af smerter i nakke-

/skulderbæltet, haft vedvarende hovedpine, samt kognitive forstyrrelser med hukommelses- og koncentrationsbesvær. Hun har oplevet et omfattende arbejdspres og har været bekymret for sin økonomiske situation, ligesom hun har været igennem et samlivsophør. Hun har oplevet sig funktionshæmmet af anxiøse og depressive symptomer. I foråret 2007 er det kulmineret med udvikling af svære panikanfald. Der anbefales fortsat medicinsk behandling og en fortsættelse af det påbegyndte psykologiske behandlingsforløb. Der er stillet diagnoserne: Depressiv enkeltepisode, lettere til moderat grad og blandede angsttilstand med generaliserede angstsymptomer, men også panikangst og agorafobiske symptomer.

Den 1. december 2008 afgav Arbejdsskadestyrelsen en udtalelse, hvor i Anne [REDACTED] ménggrad efter ulykken den 9. november 2006 blev vurderet til 8 procent, mens hendes erhvervsevnetab blev vurderet til mindre end 15 procent.

[REDACTED] Forsikring tilsluttede sig Arbejdsskadestyrelsens vurdering og udbetalte den 8. januar 2009 méngodtgørelse med 54.200 kr. til Anne [REDACTED]

I udtalelse af 30. juni 2009 vurderede psykolog [REDACTED] i brev til Jobcenteret, at Anne [REDACTED] erhvervsevne var varigt, betydeligt nedsat som følge af arbejdsrelateret og traumatiserende stresssyndrom med angstanfald.

Det fremgår af notat fra egen læge af 5. maj 2009, at Anne [REDACTED] er brudt sammen med stress og ikke kan overskue situationen. Opgaven med at være arbejdsleder virker for stor, og hun sygemeldes for en kortere periode. Af notat af 27. oktober 2009 fremgår det, at Anne [REDACTED] har fået et hyppigere angstanfald gennem den sidste tid, og at hun er i arbejdsprøvning få timer om dagen.

Overlæge [REDACTED] har den 11. december 2009 afgivet en speciallægeerklæring i psykiatri til brug for sygedagpengeafdelingen i [REDACTED] kommune. Det fremgår, at der ikke længere er tilstrækkelige symptomer til diagnosen let til moderat depression. Der er tale om en enlig kvinde med to børn med erhvervskarriere med topposter med stort ansvar. Efter færdselsulykke piskesmældsskade november 2006 begyndelse angst i form af svimmelhedsanfald. Efter brud efter 11 års samliv voldsom panikangstanfald maj 2007. Siden da hovedsageligt sygemeldt, enten hel eller delvis. Har siden maj 2007 været til i alt 50 psykologsamtaler. Behandlet medicinsk hos egen læge for angst og depression. Det skønnes, at der ikke er yderligere behandlingsmuligheder, og at arbejdssevnen er meget nedsat til det ubetydelige i ethvert erhverv pga psykiske lidelser.

I december 2009 gik firmaet [REDACTED] Co konkurs.

Jobcenter [REDACTED] har den 19. januar 2010 udarbejdet en ressourceprofil, hvoraf det fremgår, at Anne [REDACTED] [REDACTED] arbejdsevne vurderes til at være væsentlig under 1/3 i ethvert erhverv.

Fysioterapeut [REDACTED] har den 1. februar 2010 afgivet en fysioterapeutisk status over sit behandlingsforløb af Anne [REDACTED] [REDACTED] der begyndte den 3. november 2009.

Ved [REDACTED] kommunes afgørelse af 16. februar 2010 blev Anne [REDACTED] [REDACTED] tilkendt førtidspension.

Arbejdsskadestyrelsen foretog den 14. juni 2011 en ny vurdering af sagen. Her af fremgår det, at Anne [REDACTED] [REDACTED] erhvervsevnetab som følge af ulykken den 9. november 2006 blev skønnet til 25 procent, idet gener i form af panikangst og generaliseret angst, samt tvangspræget personlighedsstruktur blev vurderet at skyldes andre forhold end ulykken.

Overlæge [REDACTED] speciallæge i ortopædisk kirurgi har den 6. september 2011 lavet en ny speciallægeerklæring. Det fremgår, at Anne [REDACTED] [REDACTED] ikke havde nakkegener før ulykken, hvorfor de omtalte gener er en følge heraf. Den stillede diagnose er whip lash (piskesmældslæsion svarende til nakken). Anne [REDACTED] [REDACTED] har fået en forværring af tilstanden gennem de senere år.

[REDACTED] Forsikring meddelte den 11. oktober 2011, at forsikringsselskabet ikke kunne tilslutte sig Arbejdsskadestyrelsens vurdering, idet der efter forsikringsselskabets opfattelse har været tale om et lavenergitraume, hvorfor der ikke findes at være årsagssammenhæng mellem uheldet og Anne [REDACTED] [REDACTED] erhvervsmæssige situation.

[REDACTED] Forsikring havde vedlagt en Scan-crash test. Heraf fremgår det, at Anne [REDACTED] [REDACTED] bil er blevet ramt med 8 km/t, hvorefter bilen har nået en hastighedsforskel på 4,7 km/t.

[REDACTED] Lars [REDACTED] skrev den 25. januar 2012 til arbejdsskadestyrelsen bl.a. vedrørende størrelsen af den årsløn, der skulle lægges til grund i forbindelse med beregning af erhvervsevnetab.

Den 27. januar 2012 skrev [REDACTED] Lars [REDACTED] til [REDACTED] Forsikring med en foreløbig erstatningsopgørelse og bemærkninger om, at han var ved at indhente supplerende oplysninger.

I brev af 8. februar 2012 fastholdt [REDACTED] Forsikring, at selskabet ikke fandt, at der var årsagssammenhæng mellem generne og ulykken.

Den 26. september 2012 fremkom Arbejdsskadestyrelsen med en ny vurdering, hvorefter Anne [REDACTED] [REDACTED] erhvervsevnetab som følge af ulykken

blev vurderet til 25 procent, mens méngraden blev vurderet til 10 procent. Heraf fremgår det:

"...

Vi er ved brev af 6. januar 2012 blevet bedt om en udtalelse om méngraden og erhvervsevnetabet efter erstatningsansvarslovens § 10.

Både styrelsens neurologiske speciallægekonsulent og styrelsens psykiatriske speciallægekonsulent har medvirket til at vurdere méngraden.

Tidligere vurdering

Vi har i sagen med journalnummer 200667-1880/01 den 1. december 2008 vurderet følgerne efter ulykken til en méngrad på 8 procent for følger efter ulykken i form af nakkesmerter, stivhedsfornemmelse i nakken, periodevis hovedpine og svimmelhedsanfald. Vi vurderede, at Anne [REDACTED] gener lå mellem punkt B.1.1.1 og B.1.1.3 i vores vejledende méntabel.

I samme udtalelse vurderede vi, at ulykken havde medført et erhvervsevnetabet på mindre end 15 procent, da Anne [REDACTED] havde genoptaget sit arbejde og ikke havde haft en lønnedgang efter skaden.

Vi har herefter den 14. juni 2011 i sagen med journalnummer 200667-1880/02 vurderet erhvervsevnetabet til 25 procent efter at Anne [REDACTED] var tilkendt førtidspension den 1. marts 2010 på grund af flere forskellige helbredsmæssige gener, hvoraf kun en mindre del af generne kunne henregnes som følger efter ulykken den 9. november 2006.

Sagsfremstilling

Det fremgår af vores oplysninger, at Anne [REDACTED] den 9. november 2006 var impliceret i en trafikulykke, hvor hun var fører af en bil, der blev påkørt bagfra, mens hun selv holdt stille.

Vi har som ovenfor anført tidligere vurderet følgerne efter ulykken, og vi er nu blevet bedt om en ny vurdering af både ménet og erhvervsevnetabet.

I forbindelse med menvurderingen er der fremsendt yderligere materiale i form af en ny speciallægeerklæring fra speciallæge [REDACTED] fra 6. september 2011.

I forbindelse med erhvervsevnetabsvurderingen er der fremsendt ansættelseskontrakter og lønsedler fra Anne [REDACTED] ansættelsesforhold, inden hun blev tilkendt førtidspension. Anne [REDACTED] advokat har anført, at årslønnen til brug for beregning af erstatningen for erhvervsevnetabet skal tage udgangspunkt i indtægten i 2007 og 2008, som er indtægten i årene efter ulykken.

Der er ifølge vores oplysninger ingen ændrede forhold vedrørende Anne

erhvervsmæssige situation. Det fremgår af vores oplysninger, at Anne efter ulykken genoptog sit arbejde som brand manager i firmaet Co. Anne udviklede i løbet af 2007 panikangst, og hun sygemeldte sig på grund af stress i perioden fra 30. maj 2007 til december 2007. I april 2008 blev Anne igen sygemeldt på grund af stress, indtil hun delvist genoptog arbejdet i august 2008. Anne blev herefter fuldtidssygemeldt fra 5. maj 2009.

Anne var herefter i perioden fra 7. september 2009 til 4. december 2009 i arbejdsprøvning hos Fitness hvor hun blandt andet skulle hjælpe med at passe receptionen, forestå bookninger samt forestå lettere rengøring og oprydning. Anne havde ifølge det oplyste en del sygefravær (cirka 5 uger), som hovedsageligt var begrundet i psykiske problemer.

Arbejdsprøvningen viste, at Anne var meget ansvarsfuld, og at hun ofte startede dagen med højt tempo for så meget hurtigt at blive træt på grund af stress, og tilbagemeldingen fra arbejdsprøvningen var, at Anne efter meget kort tid blev oplevet som værrende nervøs og angstfyldt.

Anne blev herefter tilkendt førtidspension fra den 1. marts 2010 hovedsageligt på grund af helbreds-mæssige problemer i form af panikangst, generaliseret angst samt en tvangspræget personlighedsstruktur.

Begrundelse for méngrad

Vi har lagt vægt på sagens lægelige oplysninger, herunder især:

- skadejournalen og journalen fra egen læge
- speciallægeerklæring fra fra henholdsvis den 6. september 2011 og den 1. oktober 2007
- speciallægeerklæring fra fra den 28. juli 2008
- speciallægeerklæring fra fra den 11. december 2009

Nakken

Vi har lagt vægt på, at Anne har ikke-konstante smerter og stivhedsfornemmelse i nakken, hovedpine et par gange ugentligt samt kognitive gener i form af hukommelses- og koncentrationsbesvær.

Vi har fastsat det varige men efter vores vejledende mentabel:

Efter tabellens punkt B.1.1.3 vurderes middelsvære, daglige nakkesmerter uden eller med let bevægeindskrænkning, eventuelt med udstrålende armsmerter, og eventuelt lettere somatiske, kognitive og affektive ledsagesymptomer, til 10 procent.

Vi vurderer, at Anne gener svarer til generne angivet i punktet i méntabellen.

Psykiske gener

Det er vores vurdering, at Anne [REDACTED] psykiske gener ikke er en følge af ulykken. Det er vores vurdering, at ulykken efter sin art og omfang ikke er egnet til at medføre varige psykiske gener. Der var således ingen svært somatisk tilskadekomne ved ulykken, og Anne [REDACTED] var heller ikke selv i livsfare. De psykiske gener, som i øvrigt ifølge vores oplysninger først opstod mere end et halvt år efter ulykken, må derfor efter vores vurdering have en anden årsag end ulykken den 9. november 2006.

Lænden

Det er vores vurdering, at Anne [REDACTED] lændegener ikke er en følge efter ulykken. Vi har lagt vægt på, at de først er opstået lang tid efter ulykken, og det er derfor vores vurdering, at generne, må have en anden årsag.

Samlet vurdering

Vi har herefter samlet vurderet, at ulykken den 9. november 2006 have medført et varigt men på i t 10 procent)

Ménet fastsættes efter den vejledende méntabel, som du kan finde på vores hjemmeside: www.ask.dk under overskriften "Selvbetjening".

Begrundelse for erhvervsevnetab

Vi har lagt vægt på sagens lægelige, sociale og økonomiske oplysninger, herunder især oplysninger fra:

- [REDACTED] Kommune

Erstatning for tab af erhvervsevne efter erstatningsansvarsloven skal kompensere for den indtægtsnedgang, som skyldes skadens følger.

Vi skal vurdere, hvad Anne [REDACTED] ville have kunnet tjene, hvis skaden ikke var sket, og sammenholde det med hendes indtægtsmuligheder med skaden.

Der ydes kun erstatning for tab af erhvervsevne, hvis indtægtstab er 15 procent eller derover.

Vi har ved vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at Anne [REDACTED] har forladt arbejdsmarkedet, og at hun er tilkendt pension hovedsageligt af andre årsager end følgerne efter ulykken. Det er således vores vurdering, at det i langt overvejende grad er Anne [REDACTED] psykiske problemer i form af blandt andet angst, som er årsag til, at hun nu har forladt arbejdsmarkedet, men det er samtidig også vores vurdering, at følgerne efter ulykken har været en medvirkende omend mindre årsag til, at hun nu er tilkendt pension.

Vi finder herefter ikke grund for at ændre vores tidligere vurdering om at ulykken har medført et erhvervsevnetab 25 procent.

Det bemærkes, at Arbejdsskadestyrelsen i private erstatningssager ikke har

kompetence til at udtale sig om fastsættelsen af årslønnen.

..."

Den 7. november 2012 oversendte [redacted] Lars [redacted] sagens akter til advokat Lars Sandager, der havde overtaget sagen for Anne [redacted]

Der blev den 13. november 2012 udtaget stævning mod [redacted] Forsikring.

Der var herefter korrespondance mellem advokat Lars Sandager og [redacted] Lars [redacted] og senere med advokat Jens Andersen-Møller på [redacted] Lars [redacted] vegne angående spørgsmålet om forældelse af kravet mod [redacted] Forsikring. Advokat Jens Andersen-Møller har i den forbindelse argumenteret for, at spørgsmålet om forældelse ikke burde udskilles til særskilt behandling, blandt andet for gennem spørgsmål til Retslægerådet at få oplyst, hvornår de gener, der måtte stamme fra ulykken har manifesteret sig i en sådan grad, at det har kunnet antages, at generne ville være varige. Advokat Lars Sandager har i korrespondancen anført, at han ikke finder, at der kan være tvivl om, at sagen er forældet, og at det er urimeligt at påføre hans klient yderligere omkostninger ved at videreføre sagen.

Københavns Byret afsagde den 12. august 2013 dom om, at et eventuelt erstatningskrav mod [redacted] Forsikring var forældet.

Dommen blev ikke anket, idet advokat Jens Andersen-Møller meddelte, at hans klient tog dommen til efterretning.

Herefter er denne sag blevet anlagt af Anne [redacted] med påstand om, at Lars [redacted] erstatte hende hendes tab som følgende af forældelsen af sagen mod [redacted] Forsikring.

Der er under sagens sket forelæggelse for Retslægerådet, der har afgivet følgende udtalelser af 24. september 2014, 13. februar 2015 og 3. juni 2015:

Retslægerådets besvarelse af 24. september 2014:

"...

Spørgsmål A:

Er gener, som de sagsøger påberåbte sig efter færdselshændelsen den 9. november 2006, sædvanligvis forbigående.

Det ønskes oplyst, om der er holdepunkter for at fastslå, at de mangeårige nakke-/skulderproblemer samt hovedpine, sagsøger angiver over for fysioterapeuten (bilag 37) den 26. oktober 2006 som følge af påvirkninger i forbindelse med færdselshændelsen den 9. november 2006, varigt er blevet forværret.

Ved en indirekte distortion af halshvirvelsøjlen med efterfølgende nakke smerter og hovedpine forsvinder generne hos de fleste efter kortere tid. Cirka 10 % har længerevarende eller vedvarende gener. I de lægelige akter er der holdepunkt for, at sagsøger havde forudbestående nakke-/ skuldergener. Det er Retslægerådets skøn, at disse gener er forværret med længerevarende gener, senest beskrevet i speciallægeerklæring 06.09.11.

Spørgsmål B:

Er der holdepunkter for at fastslå, at sagsøger som følge af påvirkninger fra hændelsen den 9. november 2006 er kognitivt reduceret.

I givet fald, hvilke.

Nej.

Spørgsmål C:

Er der holdepunkter for at fastslå, at sagsøgers anxiøse og depressive tilstand med udvikling af svære panikanfald angiveligt udviklet i foråret 2007 er forårsaget af påvirkninger, hun var udsat for i forbindelse med færdsels-hændelsen den 9. november 2006.

I givet fald, hvilke.

Det ønskes i tilslutning til besvarelsen oplyst, om udviklingen af de nævnte lidelser tvangsfrit kan forklares som udslag af private og arbejdsmæssige belastninger sammenholdt med sagsøgers psykiske konstitution som beskrevet i overlæge, speciallæge i psykiatri, [REDACTED] erklæring af 11. december 2009.

En indirekte distortion af halshvirvelsøjlen giver ikke anledning til psykisk lidelse.

Udvikling af psykisk sygdom har andre årsager, jf. spørgsmålets andet led.

Spørgsmål D:

Såfremt Retslægerådet fastslår, at sagsøger ved færdselshændelsen den 9. november 2006 har været udsat for en påvirkning medførende en nakkeforstuvning ønskes det oplyst, om forstuvninger, herunder forstuvninger i nakke, forventeligt vil føre til varige gener.

Retslægerådet kan ikke prognosticere varigheden af lidelsen. Der er, jf. besvarelsen af spørgsmål A, tale om længerevarende gener.

Spørgsmål E:

Er graden af bevægeindskrænkning i halshvirvelsøjlen i forbindelse med en læges undersøgelse objektivt konstaterbar, eller hviler undersøgelsen på eksplorantens subjektive angivelser om smertepåvirkning i forbindelse med

bevægelser i halshvirvelsøjlen.

Ved enkelte objektive undersøgelser er konstateret beskedne bevægeindskrænkninger. Årsagen er sandsynligvis smertereaktion i yderstillinger.

Spørgsmål F:

Er der et somatisk grundlag for sagsøgers gener.

I givet fald, hvilket.

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende, ønskes det oplyst, om udvikling og fokusering afblandt andet nakkerelaterede gener uden somatisk grundlag ses hos personer, der ikke har været udsat for enkeltstående hændelser medførende nakkeforstuvning.

Det er almindeligt ved indirekte distortion af halshvirvelsøjlen, at der ikke konstateres strukturel skade ved billeddiagnostisk. Den lægelige opfattelse af årsagen til smerter er forstrækning af ledbånd og muskulatur samt "forskybning" af hvirvler med efterfølgende smertereaktion i hvirvelledene. Disse forhold kan ikke konstateres ved kliniske eller parakliniske undersøgelser, men alligevel må man antage, at der forefindes et "somatisk grundlag".

Spørgsmål G:

Kan sagsøgers uspecifikke gener tvangsfrit forklares som en somatisering med afsæt i arbejdsmæssige og private belastninger/psykosociale omstændigheder.

"uspecifikke gener" må konkretiseres før spørgsmålet kan besvares.

Spørgsmål H:

Forekommer det, at personer med en psyke som sagsøgers, jf overlæge, speciallæge i psykiatri, [REDACTED] erklæring af 11. december 2009, der forfremmes til mere krævende stillinger, udvikler gener svarende til de, sagsøger udviklede i foråret 2007.

Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, ønskes det oplyst, om der er en psykiatriskforklaring på en sådan udvikling.

Retslægerådet er ikke bekendt med undersøgelser, der dokumenterer udvikling af psykisk lidelse ved forfremmelse af personer med skrøbelig psyke til krævende stillinger.

Spørgsmål I:

I sagen er der indhentet en udtalelse fra DanCrash, der har beregnet hastighedsændringen ved færdselshændelsen i sagsøgers bil til 4,7 km/t.

Retslægerådet bedes oplyse, om oplysninger om whiplashtraumets intensitet må antages at kunne have betydning for det subjektive klagebillede i det omfang, klagerne skal tilskrives den fysiske påvirkning.

Retslægerådet bedes videre redegøre for, om der foreligger evidens for, at påvirkninger svarende til den, man udsættes for ved en fleksion af nakken ved en påvirkning som den anførte, er egnet til at påføre en person varige fysiske gener.

I givet fald, hvilke.

Retslægerådet tager ikke stilling til tekniske analyser af færdselsuheld. Ved følger efter whiplash-traume har det ikke været muligt at definere en minimumspåvirkning. Tidligere videnskabelige undersøgelser har ikke vist nogen direkte sammenhæng imellem traumets størrelse og den efterfølgende risiko for smerte gener når bortses fra, at minimale eller bagatelagtige påvirkninger ikke giver anledning til permanente gener.

Spørgsmål J:

Forudsætter en beskadigelse af nakkevæv i forbindelse med påkørsler bagfra en vis fysisk påvirkning, eller er det Retslægerådets opfattelse, at strukturer i nakkemuskulaturen kan påvirkes og beskadiges ved påvirkninger uanset dennes styrke.

Det ønskes i tilslutning til besvarelsen oplyst, om det almindeligvis antages, at gener, som de sagsøger beskriver, forudsætter, at nakkemuskulaturen har været udsat for en påvirkning af en vis styrke.

Der henvises til Retslægerådets årsberetning 1998-1999 side 62, spalte 2 - "Det er en betingelse for diagnosen kronisk whiplash-syndrom, at der er en klar tidsmæssig sammenhæng mellem den akutte skade og de efterfølgende symptomer. Endvidere at den akutte skade har været af en vis styrke.", Retslægerådets årsberetning 2007, side 23, spalte 2 "Analogt med andre forstuvninger rundt omkring på kroppen forudsætter forstuvning af halshvirvelsøjlen en påvirkning af en vis styrke, og forstuvning ses ikke efter bagatelagtige påvirkninger. " og Retslægerådets årsberetning 2008, side 11, spalte 2 "Whiplash eller piskesmæld er betegnelsen for en skademekanisme, der rammer halshvirvelsøjlen. hvor denne udsættes for en kraftig acceleration/ decelerations påvirkning med mulig forstrækning af led, ledbånd, sener og muskler i halshvirvelsøjlen. "og side 12, spalte 1 "En tidsmæssig sammenhæng mellem uheldet og de efterfølgende symptomer, et traume af en vis styrke og fravær af andre plausible forklaringer taler for, at whiplash traumet har spillet en rolle for opståelsen af det kroniske smertesyndrom. "

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål I.

Spørgsmål K:

I tilslutning til besvarelsen af spørgsmål 5 ønskes det oplyst, om gener, som de sagsøger påberåber sig, ses hos personer, hos hvem der ikke kan identifi-

ceres særlige årsager til genebilledet, herunder sygdomme, traumer, belastningstilstande eller andet.

Nakkesmerter og hovedpine er almindeligt forekommende i befolkningen og kan forekomme uden udløsende årsager.

Spørgsmål L:

Retslægerådet angiver i årsberetning 2007 at Retslægerådet i en sag, hvor man havde forsøgt at reproducere påvirkningen ved en forsøgsopstilling, udtaler, at man herved naturligvis har øget grundlaget for bedømmelsen af traumets styrke, "men lægevidenskabeligt set er der fortsat så mange ubekendte, bl.a. usikkerhed om påvirkningens konkrete karakter, forsøgspersonens position, fysiske tilstand og forberedthed, at det ikke synes muligt at anlægge et lægevidenskabeligt skøn over den konkrete relation mellem påvirkningen og en mulig skade", og det angives, at "Retslægerådet må overlade skønnet til parterne eller til domstolene".

Det ønskes oplyst, om dette udsagn, i det omfang det opretholdes, er udtryk for, at det er Retslægerådets opfattelse, at det ikke er en lægevidenskabelig vurdering, om en nøje beskrevet påvirkning har været årsag til en fysisk skade.

Retslægerådet bedes i tilslutning hertil oplyse, om det for en umiddelbar betragtning forekommer sandsynligt, at en hastighedsændring som beskrevet, har en skade evne, der vil kunne føre til så omfattende gener, som de sagsøger påberåber sig.

Der er ikke nytilkommen viden vedrørende whiplash-traumer. Spørgsmålene vedrørende traumets omfang versus sagsøgers gener indeholder de angivne usikkerhedsmomenter refereret fra Retslægerådets årsberetning.

Kroniske følger efter et forceret fleksions- ekstensionstraume af halshvirvelsøjlen skyldes et kompleks samspil af fysiske, sociale og psykologiske faktorer.

Spørgsmål M:

Har sagsøger udviklet en kronisk smerte tilstand.

Ses mere kroniske smerte tilstande som sagsøgers uden somatisk grundlag som udslag af psykosomatiske forhold.

Det ønskes i tilslutning hertil oplyst, om der er holdepunkter for med nogen sikkerhed at fastslå, om en sådan er forårsaget af påvirkninger i forbindelse med fødselshændelsen den 9. november 2006.

I givet fald, hvilke.

Sagsøger har udviklet en længerevarende smertetilstand i nakken samt hovedpine. Det er Retslægerådets skøn, at færdselsuheldet 09.11.06 har med-

ført en forværring i forudbestående nakkegener. Baggrunden er en tidsmæssig sammenhæng mellem hændelsen og forværring i generne samt viden om, at indirekte distortion af halshvirvelsøjlen kan medføre sådanne gener. Kroniske smertetilstande kan opstå uden somatisk grundlag.

Spørgsmålet om, hvornår der ses overgang fra en akut til en kronisk smertetilstand eller fra forbigående til varige følger er arbitrært og varierer fra patient til patient, jf. at de kroniske følgetilstande repræsenterer et komplekst samspil mellem fysiske, sociale og psykologiske faktorer, hvor vægtningen af de enkelte elementer kan variere fra den ene patient til den anden.

Spørgsmål N:

Såfremt spørgsmål A besvares bekræftende ønskes det oplyst, om der er holdpunkter for at fastslå, at sagsøgers gener ville være vedvarende, såfremt hun ikke efter forløbet havde været udsat for psykiske, sociale og arbejdsmæssige belastninger.

I givet fald hvilke.

Spørgsmålet er hypotetisk og kan ikke besvares.

Spørgsmål O:

Såfremt Retslægerådet vurderer, at påvirkninger fra færdselsuheldet har været årsag eller medvirkende årsag til de gener, sagsøger senest påberåber sig, li speciallægeerklæring af 6. september 2011 (Bilag 10), ønskes det oplyst, hvornår i forløbet disse har manifesteret sig i en sådan grad, at der har været grundlag for at fastslå, at generne ville blive varige og ikke blot forbigående.

Smertegener fra bevægeapparatet rubriceres som længerevarende/kroniske, når de har stået på længere end 6 måneder.

Spørgsmål P:

Er det usædvanligt, at en redegørelse for et forløb, der ligger flere år tilbage, jf sagsøgers redegørelse fremlagt som bilag 39, kan være påvirket af kognitiv redigering.

Retslægerådet bedes videre i tilslutning til besvarelsen oplyse, om gener, som de sagsøger påberåber sig, har en tendens til at persistere, så længe retssag om omfanget af ulykkesfølger verserer.

Retslægerådet er ikke bekendt med kognitiv redigering. Denne del af spørgsmålet må uddybes, hvis besvarelse ønskes.

Ved smertetilstande i bevægeapparatet er det ikke et ukendt fænomen, at der kan udvikles central sensitivisering og deraf følgende kroniske smerter uden påviselige patoanatomiske forandringer.

Spørgsmål Q:

Giver ovennævnte spørgsmåls forelæggelse for Retslægerådet i øvrigt rådet anledning til bemærkninger.

Nej.

Spørgsmål 1:

Finder Retslægerådet, at fysioterapeutens undersøgelse, forud for uheldet, jfr. bilag 37, den 26. oktober 2006, påviste en kronisk sygelighedstilstand i nakken, eller var der efter Retslægerådets opfattelse tale om et godartet problem/behandeligt problem?

Fysioterapeutens notat refererer til en sygehistorie med mangeårige nakke- og hovedpineproblemer. Notatet giver ikke mulighed for en vurdering af problemets omfang eller alvorlighed.

Spørgsmål 2:

Hvilken betydning har det for Retslægerådets vurdering af de forudbestående lidelsers karakter, som en godartet/forbigående eller en kronisk lidelse, såfremt Retslægerådet lægger Anne [REDACTED] redegørelse for hendes forudbestående helbredsmæssige forhold, bilag 39, til grund, ligesom Retslægerådet bedes oplyse, hvilken betydning det har for vurderingen af de forudbestående geners karakter, at de, bortset for 2 fysioterapeutbehandlinger umiddelbart forud for ulykken, ikke har medført behandlinger hos kiropraktor eller fysioterapeut i en årrække op til uheldet i 2006?

Taler det for eller imod, at det forudbestående var udtryk for en kronisk eller svær nakke/hovedlidelse?

Bilag 39 er ikke et lægefagligt bilag, men en redegørelse fra sagsøger dateret januar 2014 i relation til verserende retssag. Validiteten af disse oplysninger må vurderes juridisk. I forhold til forud bestående og efterfølgende gener kan anføres, at det af de lægelige sagsakter fremgår, at sagsøger i juni 2002 blev henvist til røntgen af halshvirvelsøjlen. Det fremgår, at der var intermitterende smerter i nakke/skulderregion og paræstesier (snurren) i armene. Det er Retslægerådets vurdering, at sagsøger forud for hændelsen har nakke gener og hovedpine men ikke af svær karakter.

Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål M og 1.

Spørgsmål 3:

Hvordan vurderer Retslægerådet prognosen for det forudbestående nakkeproblem uden uheldet?

Retslægerådet bedes ved besvarelsen oplyse, hvilken betydning for vurderingen det er tillagt, at fysioterapeuten, bilag 37, den 1. november 2006, har anført: "Følt at symptomerne har været aftagende".

Spørgsmålet er hypotetisk og kan ikke besvares.

Spørgsmål 4:

Retslægerådet bedes vurdere og oplyse, om påkørslen den 9. november 2006 vurderes at have forværret Anne [REDACTED] helbredsmæssige situation for så vidt angår nakke og hoved?

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål M.

Spørgsmål 5:

Finder Retslægerådet, at Anne [REDACTED] forudbestående nakke/hovedbesvær har været disponerende for, at Anne [REDACTED] ved uheldet, og den deraf følgende nakkeforstuvning, har kunnet udvikle mere vidtgående følger, herunder større smerteintensitet?

Jf. besvarelsen af spørgsmål M er det Retslægerådets vurdering, at de forudbestående gener er et element i sagsøgers samlede nakke-/ skulderproblem efter ulykkestilfældet.

Spørgsmål 6:

Er der videnskabelige undersøgelser eller formodning for, at en whiplashskade/nakkedistorsion, der kommer oveni en enten tidligere lignende skade eller et forudbestående nakkebesvær, kan medføre større smertespredning og/eller smerteintensitet?

Nej.

Spørgsmål 7:

Selvom Retslægerådet, jfr. også svar på spørgsmål D og spørgsmål N, finder, at ulykken i sig selv ville have medført varige gener, hvis uheldet havde stået alene, bedes Retslægerådet oplyse, om uheldet i kombination med de forudbestående forhold har bidraget til nakke/hovedgenernes kronificering og udvikling af kroniske smerter, således at uheldet har initieret, fastholdt eller udviklet kroniske nakke/hovedgener hos Anne [REDACTED]

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål M.

Spørgsmål 8:

Såfremt Retslægerådet finder, jfr. blandt andet svar på spørgsmål M, at Anne [REDACTED] har udviklet kroniske smerter, bedes Retslægerådet vurdere, om den kroniske smertetilstand har udviklet sig før eller efter uheldet?

De vedvarende og længerevarende smerter i nakke og hoved er kommet efter uheldet.

Spørgsmål 9:

Såfremt tilstanden har udviklet sig efter uheldet den 9. november 2006, bedes Retslægerådet oplyse, om der er en relevant tidsmæssig sammenhæng mellem uheldet og udviklingen af generne/tilstanden, og om dette taler for eller imod, at uheldet, eventuelt sekundært til en af uheldet udløst smertetilstand, har udløst eller bidraget til udviklingen af den kroniske smertetilstand?

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål M.

Spørgsmål 10:

Retslægerådet har i andre udtalelser oplyst, at en kronisk smertetilstand har multi/aktuel baggrund, hvor der, udover fysisk skade/smerter, indgår nogle disponerende faktorer af psykosocial og kulturel baggrund m. v., der ikke nærmere kan beskrives.

I spørgsmål M er Retslægerådet blevet bedt om at vurdere, om uheldet har "forårsaget" den kroniske smertetilstand.

I nærværende spørgsmål anmodes Retslægerådet ikke om at tage stilling til, om uheldet er årsag eller har forårsaget udviklingen af en kronisk smertetilstand, men om Retslægerådet finder, at uheldet - direkte eller sekundært til en af uheldet udløst smertetilstand - det vil sige, kan have initieret eller på anden måde bidraget til udviklingen af den kroniske smertetilstand i kombination med andre disponerende faktorer?

Det er Retslægerådets skøn, at uheldet har bidraget til sagsøgers længerevarende nakkesmerter og hovedpine.

Spørgsmål 11:

Var der ud fra Anne [REDACTED] lægelige akter umiddelbart forud for den 9. november 2006 holdepunkter for at fastslå, at hun da var ved at udvikle et kronisk smertesyndrom med deraf følgende funktionsbegrænsninger, eller at hun indenfor kortere tid - indenfor 1 eller 2 år efter uheldet - ville have udviklet et kronisk smertesyndrom, selvom hun ikke havde været udsat for uheldet eller et lignende nakketraume ?

Nej.

Spørgsmål 12:

I spørgsmål L J og L er Retslægerådet blevet bedt om at tage stilling til påkørselens hastighed i relation til en medicinsk konklusion om årsagssammenhæng.

Retslægerådet bedes i den forbindelse oplyse, om der foreligger videnskabelige undersøgelser der fastslår og kvantificerer hastighedens nærmere betydning for risikoen for udvikling af gener efter en bløddelsskade?

Der henvises blandt andet til Retslægerådets årsberetning 2007, side 19.ff.

Er der med andre ord en nøjere korrelat mellem hastigheden og den medicinske vurdering af årsag og risikoen for kronisk nakkelidelse/whiplashsyndrom?

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål I og L.

Spørgsmål 13:

Indgår der ved vurderingen af risikoen for udvikling af kroniske gener efter en påkørsel med nakkeforstuvning også andre faktorer, f.eks. nedenstående, og hvorledes afvejes disse i forhold til hinanden i den konkrete sag?

- *Køretøjets art og indretning, herunder om der var anhængertræk.*
- *Skadelidtes køn og alder.*
- *Skadelidtes placering i bilen, herunder om der var hoveddrejning i forbindelse med påkørslen.*
- *Om skadelidte havde konkrete disponerende faktorer, f.eks. tidligere nakkegener.*
- *Skadelidtes konkrete anatomiske forhold - muskelmasse, slidgigtsforandringer m. v.*
- *Psykosociale forhold.*

Tekniske vurderinger indgår ikke i Retslægerådets lægefaglige skøn. Tidligere kendte smerte gener fra nakke samt viden om slidgigt eller anden lidelse vil indgå i Retslægerådets skøn.

Spørgsmål 14:

Er det, jfr. svar på spørgsmål 1, usædvanligt med en diskrepans mellem de objektive fund (f. eks. fund på røntgenundersøgelse) og de subjektive klager ved bløddelsskadelforstuvning af nakke og kronisk smertesyndrom?

Nej.

Spørgsmål 15:

Er der i det lægelige materiale holdepunkter for, at Anne [REDACTED] [REDACTED] forud for uheldet den 9. november 2006 havde kognitive problemer - problemer med koncentration og hukommelse/indprentning?

Nej.

Spørgsmål 16:

Er der efter uheldet, ifølge Anne [REDACTED] [REDACTED] egne oplysninger og det lægelige materiale, klager over kognitive problemer?

I bekræftende fald kan disse kognitive problemer opfattes som en sekundær

følge til en af uheldet udløst eller forværret smertetilstand?

Er der en tidsmæssig sammenhæng, og taler det for eller imod en sammenhæng mellem uheldet/en af uheldet udløst smertetilstand og udviklingen af kognitive deficit?

Efter uheldet er der klager over kognitive forstyrrelser med hukommelses- og koncentrationsbesvær. Kognitive problemer kan ses ved en række forskellige helbredsmæssige problemstillinger og kan ikke med sikkerhed relateres til sagsøgers whiplash-traume. Således udviklede sagsøger i samme tidsperiode stress og depression, der ligeledes vil kunne give omtalte problemer.

Spørgsmål 17:

Havde Anne [REDACTED] forud for uheldet den 9. november 2006, ifølge sagens lægelige materiale, problemer i relation til psykiske forhold?

Forud for uheldet foreligger en konsultation 25.1 0.06 med klager over mavesmerter og stress.

Spørgsmål 18:

Har Anne [REDACTED] efter uheldet den 9. november 2006 udviklet psykiske gener?

I bekræftende fald kan en af uheldet den 9. november 2006 udviklet eller udløst smertetilstand påvirke de psykiske forhold indirekte gennem smertestress, påvirkning af søvn og stigende problemer med at leve op til egne og arbejdsgivers krav m. v. på grund af generne?

I perioden efter ulykkestilfældet udvikler sagsøger psykiske problemstillinger i form af stress, angst og depression. Det er ikke Retslægerådets skøn, at disse problemer er forårsaget af ulykkestilfældet.

Spørgsmål 19:

Retslægerådet bedes oplyse, om det er usædvanligt, at en psykisk påvirkning efter et uheld, som det sagsøger var været udsat for den 9. november 2006, med smertepåvirkning, udvikler sig med en vis latens, det vil sige, at skadelidte ikke straks, men igennem noget tid udvikler generne, jo længere smerterne og begrænsningerne som følge heraf står på?

Det er ikke Retslægerådets vurdering, at whiplash-traumer kan give anledning til psykisk lidelse.

Spørgsmål 20:

Finder Retslægerådet, at en af uheldet udløst smertetilstand, henholdsvis udvikling af kroniske smerter, kan medføre psykisk påvirkning, eventuelt i kombination med andre faktorer, f. eks. at Anne [REDACTED] havde et

krævende arbejde og samlivsophævelse i maj 2007?

Er det sandsynligt, at de arbejdsmæssige forhold eller samlivsophævelsen af sig selv, det vil sige, uden at Anne [REDACTED] havde følgerne af uheldet, herunder smertetilstanden, ville have medført en varig psykisk lidelse eller psykiske gener?

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 18, 19 og C.

Spørgsmål 21:

Giver sagen Retslægerådet anledning til andre bemærkninger?

Nej.

..."

Retslægerådets besvarelse af 13. februar 2015:

"...

Spørgsmål R:

Idet der henvises til Retslægerådets besvarelse af spørgsmål A ønskes det oplyst, om der efter de foreliggende akter er holdepunkter for at fastslå, at sagsøgers forudbestående nakke-/skuldergener alene var af forbigående karakter.

Det er ikke Retslægerådets vurdering, at sagsøgers forudbestående nakke-/skuldergener var af forbigående karakter.

Spørgsmål S:

Afviger sagsøgers forudbestående nakke-/skuldergener fra de nakke-/skuldergener, der beskrives i tiden efter færdselshændelsen den 9. november 2006.

Det er Retslægerådets vurdering, at generne efter hændelsen 09.11.06 er øget i intensitet og hyppighed.

Spørgsmål T:

Kan psykiske gener, svarende til de sagsøger angiver, i sig selv føre til somatoforme tilstande med uspecifikke gener fra nakke, hoved og skuldre.

Ja.

Spørgsmål U:

I tilslutning til svaret på spørgsmål K ønskes det oplyst, om gener fra nakke-/skulderregionen, svarende til sagsøgers, er almindeligt forekommende i kombination med bevæge indskrænkninger.

Det er almindeligt, at forekomst af smerter i nakkeregionen giver anledning til indskrænket bevægelighed i halshvirvelsøjlen.

Spørgsmål V:

I tilslutning til spørgsmål G ønskes oplyst, om de gener, sagsøger senest har angivet med udspring i nakke-/skulderregionen, hovedgener og psykiske gener, ses som en somatiseringstilstand med afsæt i arbejdsmæssige og private belastninger / psykosociale omstændigheder.

Forværring i tilstanden er opstået med tidsmæssig sammenhæng til ulykkestilfældet 09.11.06, hvilket taler for en relation mellem de nye symptomer og ulykkestilfældet. Som det også fremgår af tidligere svar, eksempelvis besvarelsen af spørgsmål L, er der ved følgetilstande efter forcerede fleksions/ekstensionstraumer af halshvirvelsøjlen tale om komplekst sammenspil mellem fysiske, sociale og psykologiske faktorer, og derfor kan man hverken fastslå eller udelukke betydningen af somatisering i sådanne tilstande.

Spørgsmål W:

I tilslutning til svaret på spørgsmål P ønskes det oplyst, om ulykkesramte personers opfattelse af årsagsspørgsmålene efter almindelig psykologisk erfaring kan være påvirket af udsigterne til at opnå erstatning, offentlige ydelser eller andet.

I givet fald ønskes det oplyst, om det er muligt nærmere at redegøre for sådanne sammenhænge, idet der henvises til sagsøgers redegørelse fremlagt som bilag 39.

Spørgsmålet er af hypotetisk karakter og kan på basis af litteraturen ikke besvares.

Spørgsmål X:

Bidrager de objektive fund til at afgøre, om og i givet fald i hvilket omfang hændelsen den 9. november 2006 har bidraget til de gener, der senest er beskrevet i speciallægeerklæring af 6. september 2011.

De objektive fund i forbindelse med hændelsen bidrager til diagnosen, men kan ikke prognostisere omfanget af senere gener.

Spørgsmål 22:

I relation til sagsøgttes supplerende spørgsmål S- V bedes det oplyst, selvom der ikke kan udelukkes andre grunde, om ulykken er den mest sandsynlige grund til de forværrede nakke-/hovedgener, Anne [REDACTED] har oplevet efter ulykken den 9. november 2006.

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål V.

Spørgsmål 23:

Såfremt Retslægerådet besvarer spørgsmål T således, at psykiske tilstande kan påvirke smerteoplevelsen fra nakke-/hoved m. v., bedes Retslægerådet oplyse, om psykiske tilstande og deres sværhedsgrad kan påvirkes af smerter, dvs. om smerter kan påvirke den smerteramte psykisk.

I bekræftende fald kan den smertetilstand, som måtte være udviklet efter uheldet den 9. november 2006, indirekte gennem påvirkningen af psyken influere på oplevelsen af symptomerne og forstærke smertepåvirkningen hos Anne [REDACTED]

Ved kroniske smertetilstande er det velkendt, at angst og depressiv tilbøjelighed kan forværre smerter.

Spørgsmål 24:

I relation til spørgsmål W bedes det oplyst, om Retslægerådet konkret for Anne [REDACTED] kan sige noget om erstatningsaspektet har haft betydning for generne og helbredelsen.

Spørgsmålet lader sig ikke besvare på et lægevidenskabeligt grundlag.

Spørgsmål 25:

I relation til spørgsmål X bedes det oplyst, om det er usædvanligt med en diskrepans mellem objektive fund og subjektive klager ved nakkeforstuvning/bleddelsskade, og dermed om det er muligt ud fra manglende fund på f.eks. billeddiagnostiske optagelser at konkludere på genernes eksistens og sammenhæng med ulykken.

Det er ikke usædvanligt med diskrepans mellem subjektive gener og objektive fund. Retslægerådet kan i øvrigt henvise til besvarelsen af spørgsmål F.

..."

Retslægerådets besvarelse af 3. juni 2015:

"...

Spørgsmål 26:

Retslægerådet bedes oplyse, om forudbestående nakkegener, henholdsvis psykiske forhold, var:

- a) under bedring,*
- b) uændret/stabil, eller*
- e) under forværring*

i tiden op til ulykken?

Forud for ulykkestilfældet foreligger en konsultation 25.1 0.06 med angivelse af mavesmerter og stress. Psykisk problemstilling i form af angst og depression er først beskrevet efter ulykkestilfældet.

Hvad angår Retslægerådets vurdering af forudbestående nakkegener, hviler de på, at sagsøger i oktober 2006 er startet behandling hos fysioterapeut for nakke spændinger og hovedpine, samt oplysning om mangeårige nakkeskuldreproblemer (konsultation 22.06.02 samt sagens bilag 37 og 40).

Der er i materialet ikke oplysninger, der muliggør en vurdering af bedring, forværring eller status quo i tiden op til ulykkestilfældet.

Spørgsmål 27:

Giver sagen i øvrigt Retslægerådet anledning til bemærkninger?

Nej.

..."

Sagen har på ny været forelagt Arbejdsskadestyrelsen, der i en udtalelse af 30. november 2015 har vurderet varige mén som følge af ulykken til 5 procent og erhvervsevnetabet til mindre end 15 procent. Af udtalelsen fremgår det:

"...

Vurdering af varigt mén

Det varige mén er 5 procent

Vores lægekonsulent med speciale i neurokirurgi har deltaget ved vurderingen af det varige mén.

Grundlaget for vores vurdering:

- Anne [REDACTED] var den 9. november 2006 fører af en bil, der blev påkørt bagfra, mens hun selv holdt stille.
- Anne [REDACTED] var samme dag på henholdsvis skadeklinik i [REDACTED] og skadestue i [REDACTED] med klager over smerter i nakken, og hun blev efter endt undersøgelse, der ikke viste tegn på fraktur, sendt hjem med råd om at tage smertestillende piller ved behov.

Vi har ved vurderingen af det varige mén inddraget Retslægerådets besvarelser fra den 24. september 2014, den 13. februar 2015 og den 3. juni 2015. Vi har ved vurderingen været i besiddelse af de lægelige oplysninger som Retslægerådet havde til rådighed ved besvarelserne, inklusive oplysninger fra fysioterapeut og egen læge, som vi ikke havde kendskab til ved vores tidligere vurderinger.

Ved vurderingen af det varige mén har vi lagt vægt på, at Anne [REDACTED] har ikke-konstante smerter og stivhedsfornemmelse i nakken, hovedpine et par gange ugentligt samt kognitive gener i form af hukommelses- og koncentrationsbesvær.

Vi har fastsat det samlede varige mén fra nakken med udgangspunkt i vores vejledende méntabel:

Efter tabellens punkt 8.1.1.3 vurderes middelsvære, daglige nakkesmerter uden eller med let bevægeindskrænkning, eventuelt med udstrålende armsmerter, og eventuelt lettere somatiske, kognitive og affektive ledsagesymptomer, til 10 procent.

Vi vurderer, at Anne [REDACTED] samlede gener fra nakken svarer til generne angivet i punktet i mentaltabellen.

Det fremgår imidlertid af de lægelige oplysninger, at Anne [REDACTED] allerede inden ulykken havde forudbestående behandlingskrævende nakkegener. Anne [REDACTED] var således et par uger før aktuelle ulykke begyndt behandlinger hos fysioterapeut, ligesom det af journalen fra egen læge fremgår, at hun tilbage i 2002 havde klager over intermitterende nakkesmerter igennem flere år.

Det er således vores vurdering, at en del af Anne [REDACTED] aktuelle nakkegener var forudbestående, og at de nuværende samlede gener fra nakken ikke udelukkende kan henføres som følger efter aktuelle ulykke. Vi vurderer skønsmæssigt, at halvdelen af Anne [REDACTED] nuværende nakkegener var forudbestående.

Det er herefter vores vurdering, at ulykken har medført en varig forværring af Anne [REDACTED] gener fra nakken svarende til et varigt mén på skønsmæssigt 5 procent.

Vi vurderer derfor, at ulykken den 9. november 2006 har medført et varigt mén på i alt 5 procent.

Vi er opmærksomme på, at Anne [REDACTED] også har klager over lændegener. Det er fortsat vores vurdering, jævnfør vores tidligere vurderinger, at disse gener, der er opstået lang tid efter ulykken, ikke er følger efter ulykken, og at de må have en anden årsag.

Vi er også opmærksomme på, at Anne [REDACTED] har klager over psykiske gener. Det er fortsat vores vurdering, jævnfør vores tidligere vurderinger, at Anne [REDACTED] psykiske gener, der i øvrigt først opstod cirka et halvt år efter ulykken, ikke skyldes ulykken. Vi har udover det tidsmæssige perspektiv lagt vægt på, at ulykken, hvor der ikke var tale om livsfare eller svært somatisk tilskadekomne, ikke er egnet til at medføre varige psykiske gener.

Vi vurderer derfor fortsat, at Anne [REDACTED] psykiske gener har andre årsager end aktuelle ulykke.

Erhvervsevnetab

Tidligere vurdering af erhvervsevnetabet

Vi har tidligere vurderet, at ulykken havde medført et erhvervsevnetab på 25 procent med henvisning til, at Anne [REDACTED] tilkendt førtidspension på grund af flere forskellige helbredsmæssige forhold, hvoraf kun en mindre del kunne henregnes som følger efter ulykken den 9. november 2006.

Vurdering af erhvervsevnetabet

Erhvervsevnetabet er mindre end 15 procent

Grundlaget for vores vurdering af erhvervsevnen:

- Anne [REDACTED] har ifølge det oplyste en designuddannelse, og hun har efterfølgende taget en merkonomuddannelse i indkøb
- Anne [REDACTED] var på ulykkestidspunktet ansat i firmaet [REDACTED] Co. [REDACTED] med en månedsløn på 64.800 kr.
- Anne [REDACTED] var ikke sygemeldt efter ulykken.
- Anne [REDACTED] var ifølge det oplyste på ulykkestidspunktet i forhandling med sin arbejdsgiver om ændring af sit job, og hun blev ansat som brand manager hos [REDACTED] Co. [REDACTED] fra den 1. april 2007 med en månedsløn på 85.000 kr.
- Anne [REDACTED] sygemeldte sig på grund af stress/angstanfald fra den 30. maj 2007 til den 1. december 2007, og hun sygemeldte sig igen i april 2008 på grund af stress.
- Anne [REDACTED] blev herefter medejer af firmaet, og den 1. juli 2008 blev hun ansat på en direktørkontrakt med et månedligt vederlag på 120.000 kr.
- Anne [REDACTED] var ifølge det oplyste igen delvist sygemeldt fra arbejdet i august 2008, og hun blev herefter fuldtidssygemeldt fra den 5. maj 2009.
- Anne [REDACTED] var herefter i arbejdsprøvning hos Fitness [REDACTED] fra den 7. september 2009 til den 4. december 2009, hvor hun skulle hjælpe med at passe receptionen, forstå bookninger samt forestå lettere rengøring og oprydning.
- Anne [REDACTED] havde ifølge det oplyste en del sygefravær (cirka 5 uger), som hovedsageligt var begrundet i psykiske problemer. Anne [REDACTED] arbejdede i gennemsnit 2 timer pr. dag 3 dage om ugen.
- Arbejdsprøvningen viste, at Anne [REDACTED] var meget ansvarsfuld, og at hun ofte startede dagen med højt tempo for så meget hurtigt at blive træt på grund af stress, og tilbagemeldingen fra arbejdsprøvningen var, at Anne [REDACTED] efter meget kort tid blev oplevet som værrende nervøs og præget af angst.

- Anne [REDACTED] blev herefter visiteret til førtidspension den 20. januar 2010, og det fremgår af grundlaget for indstillingen, at Anne [REDACTED] [REDACTED] arbejdsevne ikke kunne forbedres på grund af psykisk lidelse, og at behandlingsmulighederne blev vurderet som værende udtømt.
- Anne [REDACTED] [REDACTED] blev herefter tilkendt førtidspension fra den 1. marts 2010 på grund af helbredsmæssige problemer i form af panikangst, generaliseret angst samt en tvangspræget personlighedsstruktur.

Vi har ved vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at ulykken efter vores fornyede vurdering kun har medført forholdsvis begrænsede helbredsmæssige følger i form af mindre forværring af Anne [REDACTED] [REDACTED] forudbestående nakkegener.

Vi har ved vurderingen også lagt vægt på, at Anne [REDACTED] [REDACTED] efter ulykken fortsatte sit arbejde uden sygefravær, ligesom vi også har noteret os, at Anne [REDACTED] [REDACTED] senere fik et mere ansvarsfuld job i virksomheden med øget personlig indtjening.

Det er således vores vurdering, at Anne [REDACTED] [REDACTED] i det første lange stykke tid efter ulykken ikke var erhvervsmæssigt påvirket af de helbredsmæssige følger.

Vi har herudover lagt vægt på, at det af de kommunale og lægelige oplysninger fremgår, at Anne [REDACTED] [REDACTED] fra sommeren 2007 var meget præget af psykiske problemer med blandt andet stress og angst, ligesom vi har lagt vægt på, at ulykkens følger i form af lettere forværring af Anne [REDACTED] [REDACTED] nakkegener øjensynligt ikke har medført skånebehov i forbindelse med arbejdsprøvningen forud for tilkendelsen af førtidspension, hvorimod de psykiske følger har været altoverskyggende faktorer i forbindelse med Anne [REDACTED] [REDACTED] efterfølgende tilkendelse af førtidspension.

Når resultatet af arbejdsprøvningen og grundlaget for tilkendelsen af førtidspension sammenholdes med den kendsgerning, at Anne [REDACTED] [REDACTED] i flere år efter ulykken opretholdt sit arbejde på normale vilkår og ovenikøbet øgede sin indtjening betragteligt ad flere omgange, er det vores vurdering, at ulykkens følger ikke har medført en forværring af Anne [REDACTED] [REDACTED] muligheder for at tjene penge, og det er i forlængelse heraf også vores vurdering, at ulykkens følger ikke har medført en erstatningsberettigende forværring af Anne [REDACTED] [REDACTED] erhvervsevne.

Vi vurderer derfor, at ulykken den 9. november 2006 ikke har medført et erhvervsevnetab på 15 procent eller derover.

..."

Arbejdsskadestyrelsen har i breve af 4. og 8. december 2015 besvaret advokat Lars Sandsagers spørgsmål 1 til 4 og 4a til 4g om grundlaget for Arbejdsskadestyrelsens ændrede vurdering af méngraden og erhvervsevnetabet som følge af ulykken.

Der har været fremlagt skatteoplysninger vedrørende Anne [REDACTED] [REDACTED]

hvoraf det fremgår, at hun:

- i 2005 havde en årsindkomst på 610.814 kr. samt pensionsindbetaling med 29.458 kr.,
- i 2006 havde en årsindkomst på 728.265 kr. samt pensionsindbetaling med i alt 76.361 kr. og
- i 2007 havde en årsindkomst på 1.108.007 kr. samt pensionindbetaling med i alt 129.127 kr.

Der er fremlagt ansættelseskontrakt, hvorefter Anne [REDACTED] fra den 1. april 2007 blev ansat som Brand Manager i Dame- Herre og Børneafdelingen til en månedlig aflønning på 85.000 kr. pr. måned. Denne løn er dog i følge fremlagte lønsedler allerede udbetalt fra den 1. januar 2007.

Der er fremlagt en direktørkontrakt, hvorefter Anne [REDACTED] fra den 1. juli 2008 overgik til ansættelse som direktør med en månedlig aflønning på 100.000 kr., samt med 10.000 kr. pr. måned til pensionsordning.

Anne [REDACTED] har i henhold til sit påstandsdokument opgjort sit krav som følger:

Tabt arbejdsfortjeneste	kr.	890.848
Tab af erhvervsevne	kr.	2.696.625
Bidrag til advokatomkostninger	kr.	62.025
Øvrige omkostninger i forbindelse med sagen		
mod [REDACTED] Forsikring	kr.	219.530
I alt	kr.	3.869.028

Der er redegjort nærmere for de enkelte poster i påstandsdokumentet.

Forklaringer

Allan [REDACTED] har forklaret, at han har kendt Anne [REDACTED] siden 2004, hvor Anne tiltrådte en stilling hos [REDACTED] Co. Han havde selv været ansat i selskabet fra 1990. Han var på det tidspunkt blevet CEO. Virksomheden havde fra 2003 til 2005 været presset på grund af dårlige resultater. De ville gerne have en fremmet ind i virksomheden for at få vurderet deres kollektioner. De manglede de kompetencer, som Anne havde. Anne begyndte i børnetøj, der var deres store kollektion. Anne fik ansvaret for at udvikle kollektionen. De mente, at Anna havde kompetencer, som de kunne bruge mere overordnet. Anne fik et mere overordnet ansvar for kollektionerne som Brand Manager. Anne havde dels en designuddannelse, og dels en del viden og øvrig uddannelse. Hun kunne gennemskue tingene på et højere niveau. De mente i virksomheden, at Anne kunne få virksomheden til at skabe de produkter, der var sælgelige. Det er et meget hårdt job at være Brand Manager. Det er på mange måder hårdere end at være CEO. Man arbejder med flere kollektioner, man skal sørge for prissætningen, og der er mange deadlines. Virksomhedens ve og vel afhænger af arbejdet. Det er mentalt kræven-

de arbejde og den mest stressende post i en tekstilvirksomhed. Anne var et kæmpe aktiv for virksomheden. Anne var god til at motivere alle medarbejderne. I 2006 lavede de et rigtig dårligt resultat, men det var dog et bedre resultat end tidligere. Anne var dygtig til sit arbejde.

Han hørte om Annes ulykke samme dag, som hun kørte galt. Anne betød rigtig meget for virksomheden, og det var svært at overskue, hvad det ville betyde, hvis ikke Anne kunne passe sit arbejde. Ca. 2 uger efter Annes ulykke havde de et vigtigt salgsmøde. Anne var ikke den samme person, som hun plejede at være ved den slags møder. Anne havde ikke den samme glæde, og der var "rod i det". Hendes opgave var at "sælge" produkterne til sælgerne, der skal bringe budskabet videre. Anne havde hovedpine og var svimmel, og hun virkede frustreret over ikke at magte opgaven på sammen måde som tidligere. Før uheldet oplevede han ikke, at Anne havde sygedage. Ulla fra lønafdelingen prøvede at finde ud af, hvad der var op og ned i Annes situation. De stod overfor en stor messe i Bellacenteret, som Anne skulle afvikle. Det forløb ikke som det plejede. Anne plejede at være den, der deltog i festerne og spredte glæde. Det gjorde hun ikke mere. Efter juleferien spidsede situationen til. Anne måtte have hjælp i form af en assistent.

Anne fik et større område, idet hun også blev Brand Manager for herre- og damekollektioner. De ændrede det, da de kunne se, at mange af de tiltag, der var lavet i børneafdelingen, virkede. Bestyrelsen var involveret i beslutningen, der blev truffet længe før uheldet i 2006. Anne havde en værdi på arbejdspladsen. Lige inden sommerferien talte de om, at hun fik ansvar for virksomhedens dna: Tøjet. Det trådte først i kraft pr. 1.1 2007. Der var ikke plads til det i økonomien før.

Anne knoklede videre efter uheldet, men det blev markant sværere for hende. Mange var nok stoppet før. Han måtte hjælpe hende med mange samtaler. Hun fik sværere og sværere ved det. Han håbede, at hvis de beskyttede Anne lidt, så kom hun måske igennem det. Anne var begyndt at lukke døren til sit kontor. Det havde hun aldrig gjort før. Hun havde fysiske klager. Ved en episode faldt hun om. Det kan godt have været i maj 2007.

Han og Anne havde drøftet muligheder for at købe virksomheden ved management buy-out (MBO) og på den måde skaffe finansiering. Investorerne ville have, at han og Anne skulle blive i virksomheden, hvis de skulle skyde penge ind. Inden de købte virksomheden, var den ejet af en fond, og de kunne derfor ikke få nogen investorer ind i virksomheden i den bestående konstruktion. De havde gennem en periode drøftet, om de kunne lave en MBO. De gik videre med det, selv om Anne havde det skidt. Det var en forudsætning for ham, at Anne var med. De håbede, at det ville gå bedre med Anne. I marts 2008 gennemførte de en MBO. De købte 100% aktier fra fonden og solgte 50,2 % til investoren, der skød 35 mio. kr. ind i virksomheden. Aktiverne var primært ejendomme. Investoren døde. Banken stillede spørgsmålstegn ved ejendommenes værdi. De havde et produceret varekøb på vej hjem,

men de kunne ikke betale, da de ikke kunne få kredit i banken. De måtte derfor lukke virksomheden.

Anne [REDACTED] har forklaret, at hun er uddannet designer i beklædning og merkonom i indkøb, markedsføring og afsætning. Derudover har hun taget enkelte fag i økonomi og virksomhedsledelse. Inden hun blev ansat hos [REDACTED] Co, var hun i en konkurrerende virksomhed, hvor hun havde været ansat i 5 år. Hos [REDACTED] Co blev hun ansat til at lave en fremtidssikret "turn around" på deres børnetøj, der var virksomhedens store afdeling. Virksomheden havde haft dårlige resultater i mange år. Der skulle skabes en ny platform, der var fremtidssikret. Det gik godt, og hun fik lavet nye brands. Hun fik hentet forskellige folk ind i virksomheden og sørgede for, at de fik de rigtige kunder. De satte på kvalitet med færre enheder til en højere pris i stedet for mange enheder til lav pris. Hun skulle finde ud af, hvad behovet i markedet var og igangsætte designere. I stillingen skulle hun vide, hvordan sælgerne og butikkerne solgte de forskellige produkter. Hun skulle ud fra tidens tendenser kunne se, hvad der ville ske fremadrettet. Der var deadlines hver 8. uge, men hun var vant til at have mange bolde i luften. Hun skulle sørge for, at de havde de rigtige varer til den rigtige pris og give klare retningslinjer til designerne, i forhold til hvad produkternes slutpris skulle være. Det var derfor vigtigt hele tiden at være bevidst om, hvor prisniveauet lå. Hun har altid haft en næsten fotografisk hukommelse, og hun kunne huske priserne, kvaliteten og designet på de enkelte kollektioner.

Inden ulykken havde hun ikke nogen sværere nakkeproblemer. Det var bare det sædvanlige, når man har kontorarbejde. Hun har aldrig været syg på grund af nakkeproblemer. Hun husker ikke rigtigt 2002, så hun husker ikke forløbet med en scanning, og at hun skulle have slidgigt. Når hun havde problemer med nakken, fik hun normalt massage. Så gik det væk. Hun var ikke syg med dette. Hun har i hele sit ansættelsesforhold ikke haft mere end en eller to sygedage forud for uheldet, og det var af en anden årsag. Hun husker, at hun var til fysioterapi med nakken kort inden uheldet. Her havde hun effekt af sin behandling. Det er korrekt, at der i et lægenotat er henvist til mavesmerter. Det har nok været samme lægebesøg, hvor hun fik henvisningen til fysioterapeuten. Hun har ikke været til læge alene på grund af mavesmerter.

På ulykkestidspunktet den 9. november 2006 havde hun også overtaget dameafdelingen, og hun skulle til at overtage herreafdelingen. Efteråret er en særlig travl tid, da de på grund af sommerferien har en måned mindre til udviklingen. Hun havde endnu ikke fået en højere løn. Det ville hun få fra 2007. Hun havde på uheldstidspunktet fået at vide, at det var godkendt på et bestyrelsesmødet i oktober 2006. Det fortalte Allan hende.

Den 9. november 2006 kørte hun til arbejde og bremsede ned ved en rundkørsel. Hun nåede lige at se, at der var en bil bag ved, der kom stærkt. Hendes bil blev ramt og hendes hoved blev slået som en billard kugle. Hun mær-

kede et knæk og fik en kraftig hovedpine. Hun havde et møde kl. 8.30 med eksterne sælgere, der var kommet fra Sjælland. Hun blev af andre på uheldstedet spurt, om de skulle tilkalde hjælp, da hun ikke så frisk ud. Hun valgte dog på grund af mødet at køre på arbejde. Hun gik forbi Ulla og hentede sin post. Hun fortalte om uheldet, og at hun havde ondt i hovedet, så hun bad om nogle hovedpinepiller. Ulla spurgte, om hun var sikker på, at hun var i orden. De endte med at bestemme, at hun skulle på skadeklinikken, og Ulla flyttede mødet. Fra skadeklinikken i [REDACTED] blev hun i ambulance sendt til skadestuen i [REDACTED]. Hun fik at vide, at hun havde forstuvet nakken, og at hun skulle tage smertestillende medicin i 14 dage. Hun havde ondt hovedet, voldsomt ondt i nakke og i skulderen. Hun var desuden svimmel. Hun blev hjemme dagen efter, og hun lod være med at tage til personalefest i weekenden. Hun tog på arbejde igen om mandagen. Hun havde stadig tung hovedpine. Det var som en ring, der pressede om hovedet, og der ud over havde hun særligt ondt i venstre side af nakken. Hun sov ikke ordentligt og var svimmel. Hun blev træt af utilstrækkelig søvn. Hun havde aldrig haft søvnproblemer tidligere. Hun blev ved med at tage på arbejde. Hun kommer fra landet, og dér lader man ikke være med at møde op, hvis ikke man er fysisk forhindret i det.

Hun fik fysioterapibehandlinger i tiden efter uheldet. Det kan godt være, at det var 15 behandlinger, som det fremgår af fysioterapeutens journal. Den hovedpine, hun oplevede efter uheldet, var tungere, end hun tidligere har oplevet. Det var ikke noget, som en panodil kunne klare. Hun havde også ondt i nakken og perioder med svimmelhed. Hun tog meget smertestillende medicin. Hun kan se i sin kalender, at hun efter uheldet skar stort set alt privat væk, herunder ERFA grupper, juletræsfester, koncerter mv. for at kunne koncentrere sig om at arbejde. Arbejdet blev sværere for hende. Hun kunne ikke støtte sig til hukommelsen, som hun før havde kunnet. Hun kunne før uheldet lave priser på en dag, fordi hun kunne huske alle priserne på de tidligere kollektioner. Efter uheldet tog det 3 dage, da hun ikke kunne huske prisflowet mere og måtte slå det hele op. Det blev værre på den anden side af nytår. De opstartede de nye kollektioner. Alle var vant til at spørge hende om de gamle kollektioner, men hun kunne ikke længere huske det. Hun var klar over, at hun ikke performede, som hun skulle. Hun måtte arbejde længere for at lave det sammen. Før uheldet arbejdede hun 50 til 60 timer om ugen. Efter uheldet måtte hun tage tidligere hjem. Hun fik en assistent den 1. marts 2007, der kunne tage nogle af hendes administrative opgaver. Hun afgav det danske salgsansvar til Allan. Hun havde brug for mere ro. Hun lukkede døren til sit kontor, når hun var på arbejde. Hun måtte holde op med at løbe og høre radio.

Hun fik problemer med hjertebanken, vejtrækningsbesvær og en snurrende følelse i hænder og fødder. Hun oplevede det af og til fra februar 2007. Det eskalerede frem til maj 2007. Hun var ikke klar over, hvad der skete med hende. Hun tænkte, at det nok gik væk igen.

Hun og hendes mand, Carsten [REDACTED] ophævede deres samliv i foråret 2007. Det var en almindelig samlivsophævelse. De havde haft det oppe at vende året før. Hun købte et hus den 13. marts 2007, hvor hun flyttede ind. Hun og Carsten var fortsat gode venner. De var bare vokset fra hinanden.

På nuværende tidspunkt har hun ondt i nakken hver dag. Hun har hovedpine 3 til 7 gange om ugen. Hun kan i dag godt se, at problemerne kommer fra uheldet. I foråret 2007 vidste hun ikke, hvad der var galt, og hun var bekymret for, om det var noget, hun kunne dø af. Hun fortsatte med arbejdet, selv om hun var dårlig. Hun havde skabt nogle mærker, og for hende var det vigtigt, at det kom til at køre.

Hun og Allan lavede en Management buy-out (MBO) i marts 2008. De havde talt om det allerede i 2006. For hende var det en livsdrøm. Hendes samarbejde med Allan var meget godt. De kunne skabe noget rigtig interessant. Hun regnede med, at hun ville få det bedre. Det ligger ikke til hende at give op. Hun var produktet, så hun var vigtig for investeringen. Hun følte også et ansvar for de øvrige ansatte. Børnetøjsafdelingen var blevet vendt og begyndte at vise positive resultater. De havde en tro på, at de også kunne vende de øvrige afdelinger. De blev ejere af virksomheden i marts 2008 med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2008. Hun skulle have penge op af lommen i flere omgange. Der var nogle gange, hvor de fik en meget begrænset løn. Hun husker ikke, hvornår det var. Både hun og Allan lånte nogle penge til at skyde i virksomheden. Derfor har hun i dag en negativ formue.

[REDACTED] Lars [REDACTED] har udstedt fakturaer for udført arbejde. Noget er betalt af retshjælpen. Han har også haft en lille opgave, der ikke har med denne sag at gøre. Det har måske været en times arbejde. [REDACTED] Lars [REDACTED] har ikke været involveret i forhold til ulykkesforsikring og pension. Det var advokat Jens Jepsen, der tog sig af det. Der har været retshjælpsdækning til sagen omkring erstatning fra [REDACTED]. Der er et maksimum på 125.000 kr., og det hele er gået til retsafgift og sagsomkostninger til [REDACTED]. Hun har også selv måtte betale nogle omkostninger. Herunder 55.000 kr. til advokat Lars Sandager.

Lars [REDACTED] har forklaret, at han har været hos [REDACTED] advokater i 16 år. Han er stoppet i sommer og underviser i dag. Han overtog personskadeerstatningssagen i august/september 2011 fra advokat Jens Jepsen, der ellers havde kørt sagen. Han havde på det tidspunkt det første møde med Anne. Kardinalpunktet i sagen var årsagssammenhæng. De havde diverse lægelige oplysninger. Der var blevet givet førtidspension, og Anne havde både fysiske og psykiske gerer. Det var vigtigt at forsøge at få det kædet sammen, så sagen kom til at omfatte begge dele. Han drøftede med Anne, at [REDACTED] Forsikring ikke mente, at hastigheden, som ulykken var sket med, kunne give anledningen til de problemer, Anne havde. Han mener først, at han i januar eller februar 2012 skrev til [REDACTED] at han havde forelagt sagen for arbejdsskadestyrelsen på ny. Det var ikke efter aftale med [REDACTED] Han

kan ikke med sikkerhed sige, at han har skrevet det til [REDACTED]

Der var sket en løbende forværring af Annes tilstand. Det psykiske kom senere og udviklede sig over en længere periode. Han opfattede det som om, at han var i et forhandlingsforløb med [REDACTED]. Han mener, at hans forklaring afgivet under sagen i Københavns Byret er retvisende. Det er rigtigt, at sagen gled fra ham, da honoraret ikke blev betalt. Han sendte Anne en á conto opkrævning på 20.0000 kr. + moms for de sidste to års arbejde. Beløbet blev betalt. Fakturaen dækkede kontorets arbejde med sagen. Det var egentlig udført meget mere arbejde. Der er meget arbejde forbundet med at rekvirere alle oplysninger og gennemgå dem. Pensionssagen har de alene behandlet på drøftelsesniveau. Han mener ikke, at de havde noget med ulykkesforsikringen at gøre. Der kan have været udført noget af en kollega. Der var også en sag omkring klage over et advokathonorar. Han skrev på fakturaen, hvordan beløbet var sammensat. Spørgsmålet om hans honorar blev indbragt for advokatmyndighederne, der afviste sagen.

Da udtalelsen fra arbejdsskadestyrelsen om et erhvervsevnetab på 25% kom i 2011, var det hans hensigt, at de skulle se, om de også kunne knytte de psykiske genere til ulykken og dermed kunne få fastsat et højere erhvervsevnetab. Han troede på, at der var en sag, så han mente ikke, at de skulle opgive det. Han stævnedes ikke [REDACTED] for et erhvervsevnetab på 25%, fordi han troede, at de kunne forhandle sagen på plads. Det havde været et langt forløb, hvor [REDACTED] igennem en lang periode havde henvist til, at der ikke var årsagssammenhæng. Han har nok hæftet sig ved, at der i [REDACTED] afslag stod, at man kunne henvende sig, hvis der var spørgsmål og på den måde tænkt, at det var et oplæg til forhandling. Han er nu blevet klar over, at det var en standardformulering. Han var bekendt med forældelsesreglerne. Han reagerede heller ikke med sagsanlæg på det senere afslag i begyndelsen af 2012, idet han ikke mente, at de nærmede sig forældelse. Hvis brevet i oktober 2011 skulle opfattes som et endeligt afslag, ville der først indtræde forældelse et år efter. Det var derfor ikke et tema i begyndelsen af 2012.

Han har ladet sagen ligge på grund af manglende betaling. Han gjorde ikke opmærksom på eventuelle problemer med forældelse.

Carsten [REDACTED] har forklaret, at han og Anne har været samlevende. Anne var hans kæreste, bedste ven og mor til deres to børn. De har kendt hinanden siden 1996 og har været samboende fra 1996/1997. Han var med til at ansætte Anne i en anden virksomhed i 1996. Hun var en hard core tekstil dame. Indtil ulykken var Anne noget af det mest hard core, han havde set. Hun var hårdtarbejdende og var vant til at have mange bolde i luften. Både han og Anne kommer fra landlige kår, hvor man løser sygdom i weekender og ferier, så man møder op og løser sine opgaver, selv om man ikke er helt frisk. Anne kunne godt have lidt ondt i nakken, når hun sad for meget eller kørte for meget i bil. Det kunne han også selv. De masserede af og til hinanden og

blev det for slemt, gik de til fysioterapeut. Han har ikke oplevet, at Anne var sygemeldt med nakkeproblemer før ulykken.

På ulykkesdagen blev han ringet op af Allan [REDACTED] der fortalte, at Anne var blevet påkørt bag fra. Bilen havde fået et skrald, men kunne køres på værkssted. Anne skulle på skadesklinikken, og han skulle derfor sørge for at hente børnene. Efter 2 til 10 dage begyndte Anne at have kvalme og hovedpine og noget, som han ikke havde oplevet før. Det begyndte at gå ud over mange ting, både i deres forhold og hendes arbejdsliv. Det begyndte allerede før årsskiftet 2006/2007. Anne ændrede personlighed. De havde haft et meget socialt liv, men Anne kunne og ville ikke tage del i det. Han var først lidt irriteret over det og syntes, at hun måtte tage sig sammen. Det var weekend med vennerne og julefrokoster, Anne ikke kom til. Han syntes den gang, at det var forkert. Han kan godt se nu, at det ikke kunne være anderledes. Anne var træt og utilpas. De plejede at gå meget op i Nytårsaften, men også her meldte Anne fra. Når Anne kom hjem fra arbejde, var hun udslidt. Hun var ikke så nærværende, hverken overfor ham eller børnene. Libidoen synede hen. Han forbandt det ikke den gang med ulykken. Omgangskredsen begyndte at spørge til Anne, fordi hun havde forandret sig.

Anne gik til fysioterapeut efter ulykken. Han var klar over, at der var noget galt med hende, men han var først ikke klar over årsagen. På et tidspunkt begyndte man at kunne se sammenhængen med ulykken. Efter Nytår 2006/2007 eskalerede det med Annes gener. Han kendte Allan [REDACTED] godt. De havde en hemmelig plan om, hvad de godt kunne tænke sig for Møller og Co, så han havde jævnligt møder med [REDACTED] Han fornemmede, at Anne ikke kunne det samme på arbejdet, som hun kunne før. Hun huskede ikke længere som før, og det var en af hendes allerstærkeste sider, at hun kunne huske alt muligt. Der skete også noget med Annes evne til at agere socialt. Det påvirkede deres forhold.

På et tidspunkt gik de fra hinanden. De havde gennem tiden talt om parforholdet. De arbejder begge meget. De talte om, at de ikke syntes, at tingene gik, som de skulle, og at de måske havde behov for at bo på to adresser. Det kom snigende. Anne kiggede efter alternativ bolig. Han hjalp Anne med at købe et nyt hus i begyndelsen af 2007. I foråret 2007 flyttede de fra hinanden. Det skete i fred og fordrageligt. De er stadig venner og holder jul sammen. Det er korrekt, at det var i foråret 2007, at Anna pludselig faldt om.

Det har været Annes drøm at være medejer af en virksomhed. [REDACTED] Co var en mastodont på lerfodder. Anne var blevet ansat til at lave "turn around". De talte om, at man kunne lave en Management buy-out. Det var allerede nogle år inden overtagelsen og før ulykken. Det var først senere, at de gjorde noget aktivt. Han satte sig nærmere ind i virksomheden. [REDACTED] Co var ejet af en fond. Det fremgik, at hvis [REDACTED] Co ikke kunne forrente kapitalen, så skulle fonden sælge virksomheden. Han ringede og tilbød at købe virksomheden for 1.000 kr. De var først afvisende, men senere lavede

de en købsaftale for 1.000 kr. I forhold til Annes problemer tænkte de, at det var noget midlertidigt. Både Anne og Allan havde mod på det og tænkte, at Anne ville komme over sine gener. Anne var på arbejde hver dag. Anne havde det måske værre, end han vidste, da de ikke boede sammen mere. Børnene talte dog meget om, at Anne var syg og dårlig.

Anne og Allan fandt en investor, Henry [REDACTED] der kunne udnytte [REDACTED] Cos eneste aktiv, et underskud på 130 mio. kr. Henry [REDACTED] satte penge i virksomheden. På et tidspunkt var der ejendomskrise, og Henry [REDACTED] der havde sine aktiver i fast ejendom, fik lukket for sin kredit. [REDACTED] Co kunne derefter ikke finansiere deres indkøb, og han sagde til dem, at de ikke måtte forsætte. Henry [REDACTED] var pludselig død af en hjernesvulst, og Anne var ikke til meget gavn for virksomheden på det tidspunkt.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har i henhold til sit påstandsdokument gjort gældende, at:

"...

HOVEDANBRINGENDER:

Tvisten:

Denne tvist omfatter dels spørgsmålet om ansvarsgrundlag for sagsøgte som sagsøgers tidligere personskadeadvokat og dels spørgsmålet om sagsøgers tab i anledning af fejl begået af sagsøgte.

Under denne sag gør sagsøger i den forbindelse følgende synspunkter gældende:

Ansvar for [REDACTED] Lars [REDACTED]

[REDACTED] Lars [REDACTED] har som daværende advokat for sagsøger haft forpligtelse til at varetage sagsøgers interesser med omhu og i overensstemmelse med god advokatskik. Der er tale om et skærpet professionsansvar.

Omfattet af disse forpligtelser er blandt andet at sikre, at sagsøgers krav, eller eventuelle krav, ikke forældes, mens sagsøgte behandler sagen for sagsøger.

Sagsøgte har ikke levet op til disse forpligtelser.

Således må det ved sagens afgørelse lægges til grund, at sagsøgers eventuelle krav mod ansvarlig skadevolder ved [REDACTED] Forsikring A/S er blevet forældet, mens sagsøgte behandlede sagen.

Sagen drejer sig således om et ulykkestilfælde af 9. november 2006 og følgerne heraf.

De helbredsmæssige og arbejdsmæssige konsekvenser heraf har i hvert fald stået klart ultimo november 2007/2008.

Der forelå således også i Arbejdsskadestyrelsen den 1. december 2008, bilag 13, en vurdering af méngraden til 8 %, som senere den 25. september 2012 blev forhøjet til 10 %, bilag 15.

████████ Forsikring afviste at betale tab af erhvervsevne ved brev af 11. oktober 2011, bilag 19. Tillægsfristen i forældelseslovens § 21 må i hvert fald løbe fra denne dato, således at forældelse indtrådte senest den 11. oktober 2012, medmindre der forinden var taget skridt med henblik på at afbryde forældelsen.

Sagsøgte foretog sig imidlertid ikke noget, udover en ensidig genforelæggelse for Arbejdsskadestyrelsen, der blev holdt hemmelig overfor ██████████ Forsikring.

Der blev således ikke taget skridt til at anlægge en retssag eller på anden måde afbryde forældelsen, trods at sagsøgte måtte indse, at ██████████ Forsikring endeligt havde afvist at yde erstatning i sagen.

Alene på sagsøgtes ønske blev der derfor udtaget stævning mod ██████████ Forsikring.

På rettens bestemmelse blev spørgsmålet om forældelse udskilt.

Dommen forelå den 12. august 2013, bilag 23.

Sagsøgte havde under sagens verserende haft mulighed for at kommentere processkrifterne og fremkomme med de synspunkter, som sagsøger skulle gøre gældende overfor ██████████ Forsikring, jfr. blandt andet bilag A samt bilag 24-29.

Endvidere afgav sagsøgte personligt forklaring under sagen.

Da dommen forelå, blev den fremsendt til sagsøgte i god tid inden ankefristen med henblik på eventuelle overvejelser om anke.

Sagsøgte erklærede, at dommen blev taget til efterretning og ikke ønskede den anket, jfr. e-mail af 16. august 2013, **bilag 42**.

Denne tilkendegivelse er bindende og må lægges til grund.

Efterfølgende synspunkter om, at der måske kunne være gjort andre synspunkter, herunder forældelse efter forsikringsaftalen, gældende, er derfor uden betydning.

Desuden gør sagsøger gældende, at dommen er korrekt, og der er ikke andre argumenter, der kunne have ført til et andet resultat.

Spørgsmålet om udskillelse af spørgsmålet om forældelse til særskilt afgø-

relse var Københavns Byrets bestemmelse, som sagsøger var uden indflydelse på.

Forelæggelse for Retslægerådet har endvidere heller ikke betydning for forældelse, men er alene et spørgsmål om sagens realitet.

Ved sagens afgørelse må det derfor lægges til grund, at sagsøgte under hans hverv for sagsøger ikke har levet op til sine forpligtelser, derved at et krav/et eventuelt krav mod [REDACTED] Forsikring er blevet forældet.

Sagsøgte har derfor handlet erstatningspådragende, og der foreligger et ansvarsgrundlag.

Tabet/årsagssammenhæng:

Ved sagens afgørelse må det lægges til grund, at sagsøger indtil sagens uheld passede sit arbejde uden begrænsninger eller sygefravær.

Eventuelle forudbestående tidsvise nakkesmerter eller hovedpine har således ikke haft nogen betydning for funktionsevnen i relation til arbejde.

Erhvervsevnen var 100 % og intakt, da uheldet skete.

Videre må det lægges til grund, at sagsøger ved uheldet pådrog sig en nakke-distorsion, der medførte nakkegener, henholdsvis forværring af nakkegener, der gik fra at være tidsvise til konstante nakkesmerter med hyppig hovedpine og anfald 3-4 gange ugentligt med sekundær påvirkning af koncentrationsevnen på grund af smerter.

Endvidere må det lægges til grund – det vil vidneforklaringerne også gå på – at sagsøger fik det stadig svære med at passe sit arbejde, men forsøgte at hænge i.

Hun havde ikke længere overblikket og blev mere og mere presset af det arbejde, som hun ellers tidligere uden problemer havde passet.

Det var imidlertid nødvendigt for hende at blive i stillingen bedst muligt, fordi det allerede inden uheldet var aftalt, at hun og en kollega skulle indtræde i ejerskabet, og at den videre drift var dybt afhængig af hendes deltagelse.

Muligheden for at opnå investorer, og at projektet skulle lykkes, var derfor dybt afhængig af, at hun var i sin stilling.

Derfor fortsatte sagsøger, trods sine stadige større problemer med at passe arbejdet, indtil "filmen knækkede", og hun ikke længere kunne klare arbejdet på grund af sine nakkesmerter og hovedsmerter og sekundært hertil kognitiv påvirkning af hukommelses- og koncentrationsevnen.

Hun kunne på grund af smerter ikke længere huske, hvad priserne var, oplæg og strukturer – forhold som aldrig tidligere havde givet hende problemer.

Den psykiske påvirkning der foreligger, er en kognitiv påvirkning med følger af smertestress.

Forudbestående lidelser:

Nakke/hovedsmerter:

Retslægerådet har fastslået, at sagsøger forud for hændelsen tidsvist klagede over nakkegener, herunder havde fået en fysioterapeuthenvisning og havde fået to behandlinger inden uheldet, og konkluderer derfor, at sagsøger har forudbestående.

Hvorom alting er, så må det konkluderes, at disse forudbestående alene kan medføre en vis form for begrænset fradrag i méngraden og ikke har nogen betydning for erhvervsevnetabet, da sagsøger, som oven anført, arbejdede uden begrænsninger til trods herfor, jfr. også Højesterets dom U2004.4H og U1996.1334H.

De forudbestående tidsvise nakkegener kan derfor højest medføre et mere begrænset fradrag i méngraden.

Der er fra [REDACTED] Forsikrings side tidligere udbetalt 8 % varigt mén, og sagsøger skærer sagen til derhen, at de resterende 2 % op til den forhøjelse af méngraden til 10 %, som Arbejdsskadestyrelsen i 2011 og 2012 kom med, frafaldes.

Det må imidlertid også på baggrund af den senest foreliggende udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen af 30. november 2015, **bilag 43**, lægges til grund, at sagsøger på grund af nakke/hovedsmerter har en méngrad på 10 %, og dermed klart en medicinsk begrundelse for hendes arbejdsmæssige reduktion på grund af nakke/hovedsmerter og den sekundære påvirkning heraf.

Forudbestående tidsvise nakke/hovedsmerter kan derimod ikke medføre et fradrag ved erhvervsevnetabet, idet Retslægerådet ikke har kunnet anføre, at de forudbestående gener var under forværring op til uheldet.

Der var tale om en tidsvis/intermitterende tendens til hoved/nakkesmerter, som var helt sædvanlige på grund af det kontor/administrative arbejde sagsøger havde, og for hvilke hun nogle gange med års mellemrum fik behandlinger, men ikke noget videre.

Den omstændighed, at der er forudbestående nakkesmerter af intermitterende karakter, som væsentligt bliver ændret på grund af følgerne af uheldet kan ikke medføre en nedsættelse af krav på tab af erhvervsevne.

Det skal fra skadevolders side bevises, at forudbestående nakkegener ville have medført et erhvervsevnetab. Bevisbyrden er meget streng.

I U2004.4H fastslog Højesteret dette.

Skadelidte i den pågældende sag havde kort tid forinden påkørslen havde haft en nakkediskusprolaps, for hvilke han gennem længere tid havde været

sengeliggende og betydeligt påvirket.

Alene en måned forud for sagens påkørsel havde han rejst sig fra sygesengen og var med smerter kommet tilbage til arbejdet.

Retslægerådet udtalte under sagen, at han på ingen måde var helbredt for sin nakkediskusprolaps inden sagens færdselsuheld med nakkedistorsion.

Højesteret fastslog, at der ikke forelå det "tilstrækkelige sikre" grundlag for at fastslå, at forudbestående af sig selv ville have medført nedsat erhvervsevne.

Dette, som nævnt, til trods for, at skadelidte kort forinden uheldet var blevet opereret og op til uheldet fortsat havde ret voldsomme nakkesmerter herfra.

Sagsøgte har således bevisbyrden (der er meget tung) for at fastslå, at forudbestående nakkegener af sig selv ville være blevet forværret og medført en begrænsning i erhvervsevnen.

Sagsøgte har ikke ført dette bevis.

Den forværring der er sket med sagsøgers nakke og hovedgener efter uheldet må tilskrives færdselsuheldet, jfr. også Retslægerådets udtalelse, blandt andet svar på spørgsmål A, M, 8 og 10.

Psykelige forhold:

Der har ikke været nogen psykisk forhistorie hos sagsøger inden uheldet.

Retslægerådet anfører, at sagsøger ikke har fået psykiske gener af uheldet, jfr. svar på spørgsmål C.

Der synes imidlertid at være en forskel mellem det som Retslægerådet besvarer, hvorefter en distorsion af halshvirvelsøjlen ikke kan give anledning til psykiske lidelser, og det som Retslægerådet har redegjort for i sin årsberetning 2008 efter Retslægerådets temamøde om whiplash. Årsberetningen vedhæftes.

Her anføres, årsberetningen side 11, at "*Whiplash symptomer er de symptomer, der kan ses i tilslutning til et whiplash traume. I den akutte fase drejer det sig sædvanligvis om forbigående nakkesmerter, stivhed i nakken, hovedpine, skuldersmerter, svimmelhed og eventuelt angstlignede symptomer*".

Whiplashgenerne i sin mere kroniske form (WAD) indbefatter samme gener, herunder kognitive problemer, svimmelhed, træthed og "*psykelige symptomer, herunder hukommelses-, koncentrations og indprentningssvækkelse*".

Videre fremgår det: "*psykelige lidelser, herunder posttraumatisk belastningsreaktion, anden angstlidelse samt depression ses ofte ved WAD, men næppe hyppigere end ved andre skadefølger eller kroniske sygdomme i øvrigt*".

Man må derfor gå ud fra, at når Retslægerådet svarer, som Retslægerådet gør i spørgsmål C, så er det ikke fordi, at rådet træder tilbage fra sin årsberetning og de konklusioner om whiplash, der er truffet i plenum her.

Svar på spørgsmål C (og 1a) må forstås derhen, at en whiplashskade ikke kan medføre et direkte hovedtraume og direkte bevirke psykisk påvirkning.

Svar på spørgsmål C tager dermed ikke stilling til, hvorvidt whiplashtraumet indirekte som sekundær til smertetilstanden kan medføre en psykisk påvirkning, således som beskrevet i Retslægerådets årsberetning 2008.

Det skal hertil tilføjes, at psykisk påvirkning (affektive symptomer) er en så ofte forekommende gene, at det er medtaget som nogle af de gener, der udtrykkeligt nævnes i Arbejdsskadestyrelsens vejledende méntabel, se f.eks. position B.1.1.3 om ”kognitive og/eller affektive symptomer”.

Retslægerådets synes også at ”bløde op” senere i besvarelsen og dermed underbygge, at svar på spørgsmål C (og 1a) omhandler, om der er en direkte sammenhæng, og ikke om der er en indirekte sammenhæng.

Således anfører Retslægerådet ved besvarelsen af spørgsmål 8, at uheldet har medført *”vedvarende og længerevarende smerter i nakke og hoved”*, jfr. svar på spørgsmål 10.

Endvidere fremgår det af Retslægerådets svar på spørgsmål 15, at sagsøger ikke inden uheldet havde kognitive problemer, samt ved svar på spørgsmål 16, at der *”efter uheldet er klager over kognitive forstyrrelser med hukommelses- og koncentrationsbesvær. Kognitive problemer kan ses ved en række forskellige helbredsmæssige problemstillinger og kan ikke med sikkerhed relateres til sagsøgers whiplash-traume. Således udviklede sagsøger i samme tidsperiode stress og depression, der ligeledes vil kunne give omtalte problemer”*.

Selvom det ikke med ”sikkerhed” kan udelukkes, at der kan være andre grunde, så må det med det for årsagssammenhæng krævede bevis anses at være sandsynliggjort, at de kognitive problemer, som sagsøger har udviklet i tidsmæssig sammenhæng med uheldet, skal henføres til følger af uheldet, der medførte vedvarende smerter i nakke og hoved – smerter som er kendt til sekundært at påvirke indprentning, hukommelse og koncentration, jfr. også Retslægerådets årsberetning 2008 og U2011.2046H.

Hvorom alting er, så har sagsøger dog accepteret, at psykiske følger ikke er en del af skadesbilledet.

Arbejdsskadestyrelsens udtalelse og udmåling af varigt mén og tab af erhvervsevne omfatter således heller ikke psykiske følger.

Sagsøger anfører blot dette for at understrege, at sagsøger allerede er beskåret i sin erstatning for psykiske følger, udover det som der er belæg for.

Disposition/særlig sårbarhed:

Om der er andre forhold hos sagsøger, f.eks. stresspåvirkning i kraft af arbejdet, der gjorde sagsøger mere følsom, er en risiko, som sagsøgte bærer. Det er en del af sagsøgers normalbaggrund, som ikke inden uheldet medførte nogen gener, og som derfor ikke kan medføre en reduktion af erstatningen, jfr. samme Højesterets dom U1996.1334H.

Igen må det dog påpeges, at nærværende ikke er en argumentation for, at psykiske følger skal indgå ved udmålingen af varigt mén og erhvervsevnetab, men blot for at understrege, at sagsøger allerede alt rigeligt er blevet beskåret på et meget usikkert grundlag, og at der i hvert fald ikke er grundlag for yderligere reduktion i sagsøgers erstatning.

Udmåling af tabet – Arbejdsskadestyrelsens udtalelser:

Arbejdsskadestyrelsens udtalelser er som sådan, hvis ikke bindende for parterne, så i hvert fald bindende for Arbejdsskadestyrelsen selv.

Det er uacceptabelt med en retstilstand, hvor Arbejdsskadestyrelsen skulle kunne tilbagekalde sin tidligere afgørelse på uændret grundlag og erstatte den med en ny vurdering.

En tilbagekaldelse af en forvaltningsakt, og samme principper må også gælde ved en vejledende udtalelse efter erstatningsansvarsloven, kræver derfor nogle helt særlige omstændigheder.

Arbejdsskadestyrelsen fastsatte den 1. december 2008 méngraden til 8 % og erhvervsevnetabet til mindre end 15 %. Afgørelsen er fremlagt som bilag 13. For så vidt angår erhvervsevnetabet forelå der på daværende tidspunkt en uafklaret arbejdsmæssig og kommunal sag.

██████████ Kommune tilkendte førtidspension ved afgørelse af 16. februar 2010, bilag 11, på baggrund af oplysninger i blandt andet ressourceprofilen, bilag 12.

På baggrund heraf blev Arbejdsskadestyrelsens sag begæret genoptaget med henblik på udmåling af erhvervsevnetabet, idet der nu forelå en afklaret situation.

På baggrund heraf vurderede Arbejdsskadestyrelsen den 14. juni 2011, bilag 14, erhvervsevnetabet til 25 %.

Det fremgår af udtalelsen, at det samlede erhvervsevnetab androg mindst 75 %, men Arbejdsskadestyrelsen henførte den største del heraf til psykiske følger, der ikke kunne henføres til følger af uheldet.

De skadesrelaterede følger blev derfor fastsat til 25 % erhvervsevnetab.

Sagen blev genforelagt Arbejdsskadestyrelsen, der den 26. september 2012, bilag 15, fastholdt, at méngraden var 10 % og erhvervsevnetabet 25 %.

Fortsat anføres det, at psykiske følger, herunder angst for at køre bil og per-

sonlighedsændring, ikke kunne anerkendes, og således hverken blev medtaget i méngradsfastsættelsen eller i erhvervsevnetabet, men derimod med hensyn til erhvervsevnetabet anført som begrundelse for 2/3 nedsættelse.

Ved Arbejdsskadestyrelsens fornyede revurdering af 30. november 2015, bilag 42, kommer Arbejdsskadestyrelsen nu frem til, at méngraden er 5 % og erhvervsevnetabet mindre end 15 %.

Arbejdsskadestyrelsens udtalelse af 30. november 2015:

Det fremgår, at méngraden er samlet 10 %, det vil sige uændret i forhold til tidligere vurdering, men at der foretages et fradrag for forudbestående på 5 % under henvisning til Retslægerådets udtalelse og fremkomsten af journaler fra læge og fysioterapeut, der har vist, at sagsøger i 2002 havde nakkesmerter, for hvilke der blev modtaget behandling, ligesom der kort forinden uheldet var givet to fysioterapeutbehandlinger for intermitterende nakkegener.

Man kan diskutere rigtigheden af fradragsgrundlaget for 4 år tidligere forbigående nakkesmerter, ligesom det ikke var nye oplysninger.

Hvorom alting er, så accepterer sagsøger den méngrad, der er betalt med 8 %, og der er derfor ikke anledning til yderligere tvist.

Sagsøger lægger mærke til, at Arbejdsskadestyrelsen ikke har nedsat méngraden for de samlede nakke/hovedgener, som fortsat er 10 %, og dermed klart begrundende for en invaliditet – langt hovedparten af alle der får førtidspension på grund af whiplash får det med en méngrad på omkring 8-10 %.

Sagsøger har ovenfor redegjort for, at de forudbestående nakkegener ikke er bevist ville have medført et erhvervsevnetab i sig selv.

Arbejdsskadestyrelsens reduktion på grund af forudbestående medfører derfor som sådan ikke nogen ændringer til spørgsmålet om erhvervsevnetabet, jfr. også nedenfor.

Af erhvervsevnetabsbegrundelsen fremgår, ikke at der er lagt vægt på andre lægelige oplysninger.

Erhvervsevnetabsbegrundelsen bygger på de samme, eller hovedsagligt på de samme, oplysninger, der også forelå så sent som i 2012, hvor erhvervsevnetabet blev vurderet til 25 %, herunder oplysninger om, hvordan sagsøger arbejdede efter uheldet og begrundelsen for tilkendelsen af pension i 2010.

Arbejdsskadestyrelsen anfører:

"Vi har ved vurderingen af erhvervsevnetabet lagt vægt på, at ulykken efter vores fornyede vurdering kun har medført forholdsvist begrænsede helbredsmæssige følger i form af en mindre forværring af Anne [REDACTED] [REDACTED] forudbestående nakkegener".

Det er imidlertid forkert.

Arbejdsskadestyrelsens vurdering af méngraden har hele tiden været 10 %.

Den eneste ændring er spørgsmålet om fradrag for forudbestående, men det har som sådan ikke nogen betydning for vurdering af erhvervsevnetabet.

Ved vurdering af erhvervsevnetabet er det spørgsmålet om, hvorvidt de samlede nakke/hovedsmerter kan begrunde en erhvervsevnenedsættelse, og derefter om forudbestående kan begrunde en nedsættelse af erhvervsevnetabet.

Det fremgår imidlertid ikke er tilfældet af Arbejdsskadestyrelsens udtalelse – sådan må man i hvert fald ikke læse den. Der er ingen oplysninger om fradrag for forudbestående efter en prognosevurdering.

Når dette i øvrigt sammenholdes med gældende ret, hvorefter sagsøgte har en efter omstændighederne meget streng bevisbyrde for at dokumentere relevansen af forudbestående, jfr. U2004.4H og U1996.1334H, kan det ikke medføre en nedsættelse af erhvervsevnetabet, at sagsøger inden uheldet havde intermitterende nakkesmerter, når hun desuagtet arbejdede til trods herfor, og når der ikke foreligger bevis for, at sagsøger efter en prognose ville have fået begrænsninger i evnen til at arbejde på grund af nakke/hovedsmerter og dette vel og mærke indenfor den nærmere fremtid.

Forudbestående er alene relevant, hvis de uden uheldet ville medføre nogle begrænsninger i løbet af kort tid – maksimalt 1-3 år.

På denne baggrund, og idet Arbejdsskadestyrelsens udtalelse for så vidt angår erhvervsevnetab hviler på det samme grundlag som Arbejdsskadestyrelsens to tidligere udtalelser, er der ikke påvist det fornødne sikre grundlag for at ændre på udtalelsen.

Udtalelsen er bindende for Arbejdsskadestyrelsen, jfr. samme princip i Vestre Landsrets dom af 19. november 2015, i sag B-1181-14 (vedhæftes), og tilsvarende Højesterets dom af 3. november 2015, i sag 255/2014 (vedhæftes), hvor Højesteret i en meget parallel sag, hvor Arbejdsskadestyrelsen senere ændrede sin vurdering, anførte følgende:

”Særligt under hensyn til, at Arbejdsskadestyrelsens ændrede skøn fra 2012 over den del af det samlede erhvervsevnetabet, som skyldes arbejdsulykken i 2014, ikke har støtte i nye lægelige eller erhvervsmæssige oplysninger, og at vurderingen heraf ikke støttes af Retslægerådets erklæringer, har der efter Højesterets opfattelse ikke været tilstrækkeligt grundlag for Arbejdsskadestyrelsens ændring af sit oprindelige skøn”.

Arbejdsskadestyrelsen kunne herefter ikke ændre sin udtalelse.

Herefter, og idet sagsøger har en samlet relevant påvirkning af sine medicinske forhold med en méngrad på 10 %, som påvirker hendes arbejdsmæssige forhold, er der ikke fra sagsøgtes side påvist det fornødne sikre grund-

lag til at tilsidesætte Arbejdsskadestyrelsens vurdering af erhvervsevnetabet til 25 %, jfr. også f.eks. Højesterets dom U2009.150H.

Sagsøger skal derfor have medhold i det opgjorte krav, idet det særligt bemærkes, at tabt arbejdsfortjeneste er opgjort til alene 1/3 og således efter samme brøk som erhvervsevnetabets fordeling mellem vedkommende og u-vedkommende skadesårsager.

Tabt arbejdsfortjeneste	kr.	890.848
Tab af erhvervsevne	kr.	2.696.625
Bidrag til advokatomkostninger	kr.	62.025
Øvrige omkostninger i forbindelse med sagen mod [REDACTED] Forsikring	kr.	219.530
I alt	kr.	3.869.028

Der knyttes følgende kommentarer til opgørelsen af de enkelte krav:

Tabt arbejdsfortjeneste.

Kravet opgøres ud fra sagsøgers lønindkomst på tidspunktet for uheldet, nedsat til 2/3, og nærmere således:

I det lønnen for 2007, kr. 1.237.134 inkl. pension + feriepenge 12,5 %, i alt kr. 1.391.776, anvendes som udtryk for lønindkomsten uden skaden, kan det skønnede tab herefter fastsættes til:

2009:

Tab	kr.	1.391.776
- Realiseret indtægt	Kr.	687.000
	Kr.	704.776

2010:

Tab	kr.	1.391.776
- Offentlige ydelser	kr.	61.906
	Kr.	1.329.870

2011 – indtil 14. juni 2011:

	kr.	637.897
	kr.	2.672.543

Andelen af tabet, der kan henføres til følger af ulykken, fastsættes, i overensstemmelse med fordelingen af erhvervsevnetabet, med 1/3, der er skadesrelateret.

Tabt arbejdsfortjeneste, der kan relateres til ulykken, fastsættes herefter til

kr.	890.848
-----	---------

Tab af erhvervsevne:

Ved tab af erhvervsevne er der fastsat en årsløn kr. 1.000.000 med udgangspunkt i de indkomstforhold, som sagsøger har dokumenteret i årene op til u-

heldet.

Kr. 1.000.000 er udtryk for et rimeligt skøn og for en årsløn.

Herefter og idet erhvervsevnetabet af de oven anførte grund fastsættes til 25 % kan erstatning for tab af erhvervsevne fastsættes til kr. 2.696.625 og opgøres nærmere således:

Reguleret årsløn, jfr. EAL § 15	kr.	1.198.500
Erstatning for tab af erhvervsevne kan herefter beregnes til	kr.	2.996.250
Reduktion med 10 % på grund af alder til	<u>kr.</u>	<u>2.696.625</u>

Bidrag til advokatombudsninger kr. 62.025:

Sagsøger har afholdt omkostninger i sagen til advokat, indtil dommen mod [REDACTED] Forsikring.

Sagsøgte må betale disse udgifter, og det er der to årsager til:

Dels skal forpligtelsen til betaling begrundes i den indenfor personskadeerstatningen gældende retssædvane, hvorefter modparten skal betale rimelige sagsomkostninger.

Sagsøgte er trådt i [REDACTED] Forsikrings sted. Sagsøgte skal, nu hvor [REDACTED] Forsikring er frigjort på grund af forældelse, betale det opgjorte beløb.

Det bemærkes i den forbindelse, at der fra [REDACTED] Forsikrings side blandt andet er betalt en mængde svarende til 8 %, og at der derfor er et grundlag for beregning af bidraget, selvom man måtte anse udbetalingen af erstatning som en betingelse herfor.

Dernæst er sagsøgte forpligtet til at godtgøre sagsøgers udgifter til advokat under sagen mod [REDACTED] Forsikring efter de almindelige erstatningsretlige regler, hvorefter sagsøgte som led i erstatningsopgørelsen må betale rimelige afholdte udgifter.

Sagsøger har ikke fået nogen værdi af afholdte advokatudgifter i sagen mod [REDACTED] Forsikring, hvor kravet var forældet.

De forgæves afholdte advokatudgifter til udenretlig behandling af sagen er:

Faktura af 12. oktober 2012, bilag 44	kr.	27.250,00
Faktura af 26. januar 2012, bilag 45	kr.	37.250,00
Faktura af 11. september 2009, bilag 46	<u>kr.</u>	<u>20.000,00</u>
	<u>kr.</u>	<u>84.500,00</u>

Sagsøgte skal derfor, som minimum, betale kravet kr. 62.065.

**Øvrige omkostninger/friholdelse af omkostninger i sagen mod [REDACTED]
[REDACTED] Forsikring kr. 219.530:**

Som led i erstatningsopgørelsen er kravet overfor sagsøgte en friholdelse af de udgifter, der har været afholdt i den mod [REDACTED] Forsikring førte retssag.

Denne retssag drejede sig om forældelse, og dommens resultat var, at kravet var forældet.

Sagsøger havde allerede forinden sagens anlæg varslet forbehold for erstatning og redegjort, så snart at forældelsesindsigelsen blev gjort gældende under retssagen, jfr. bilag A, at sagsøgte måtte friholde sagsøger for udgifter under retssagen.

Dette er gentaget flere gange sidenhen.

Omkostningerne i sagen mod [REDACTED] Forsikring blev afholdt på grund af sagsøgtes fejl og var forgæves, og sagsøgte skal derfor refundere/erstatte udgiften, således at sagsøger friholdes.

Resultatet heraf er i øvrigt uafhængigt af sagens resultat i relation til årsagssammenhæng i personskadesagen.

Sagsøgte fandt ikke, at sagen mod [REDACTED] Forsikring var forældet og insisterede på, at sagen blev ført, og derfor skal omkostningerne i den sag, der alene drejer sig om forældelse, eller i hvert fald alene kom til at dreje sig om forældelse på grund af rettens bestemmelse om udskillelse, erstattes, uafhængig af udfaldet af nærværende sag i relation til spørgsmålet om årsagssammenhæng og udmåling af erstatning.

Kravet på kr. 219.530 fremkommer nærmere således:

Retsafgift	kr.	44.140
Berammelsesafgift	kr.	44.140
Omkostninger til modpart	kr.	50.000
Omkostninger til egen advokat	<u>kr.</u>	<u>81.250</u>
I alt	<u>kr.</u>	<u>219.530</u>

..."

Sagsøgte har i henhold til sit påstandsdokument gjort gældende, at:

"...

Det bestrides, at sagsøgte ved sin bistand af sagsøger har udvist ansvarspådragende fejl og forsømmelser, hvortil bemærkes, at det ikke kan lægges til grund, at sagsøgers mulige erstatningskrav mod [REDACTED] Forsikring A/S var forældet på det tidspunkt, sagsøger søgte bistand hos ny advokat.

Dommen i den sag, sagsøger anlagde mod [REDACTED] Forsikring A/S, har lægeligt set ikke været tilstrækkelig oplyst, hvilket beror på sagsøgers for-

hold, idet bemærkes, at sagsøgte valgte ikke at følge sagsøgtes opfordring til forud for afgørelse af forældesspørgsmålet at få indhentet en lægefaglig vurdering fra Retslægerådet vedrørende årsagssammenhæng, dennes rækkevidde samt spørgsmålet om, hvornår mulige gener havde manifesteret sig i et sådant omfang, at dette kunne give grundlag for fremsættelse af et krav om erhvervsevnetabserstatning.

Sagen mod [REDACTED] Forsikring A/S blev ikke anlagt efter krav fra sagsøgte, hvilket fremgår af den indledende korrespondance (bilag A og B). Det beror alene på sagsøgers forhold, at der ikke under den sag blev stillet afklarende spørgsmål til Retslægerådet, idet sagsøgers advokat ikke trods opfordring forfulgte dette spørgsmål (bilag B - E).

Dommen i sagen mod [REDACTED] Forsikring A/S er derfor ikke korrekt, og det var sagsøgers valg, at dommen ikke blev anket, idet sagsøgtes advokat i mail af 16. august 213 (bilag 42) henset til det beskrevne forløb alene kunne tage dommen til efterretning.

Forældelsesfristen, der som udgangspunkt løber fra skadesdatoen, jf. forældelseslovens § 2, stk. 4, er udskudt, da sagsøger først senere blev bekendt med, at hun havde et erstatningskrav relateret til varige gener, der kunne fremsættes over for [REDACTED] Forsikring A/S, jf. forældelseslovens § 3, stk. 2.

Hertil kommer, at sagsøger under den sag ikke har foretaget undersøgelser om mulighederne for, at reglen i forsikringsaftalelovens § 29, stk. 5, 2. punktum, kunne have ført til, at kravet mod [REDACTED] Forsikring A/S ikke var forældet.

Det bemærkes, at spørgsmålet om forældelse er nært knyttet til den erstatningsretlige vurdering, også af de erhvervsmæssige konsekvenser af en geneudvikling, og et krav mod [REDACTED] Forsikring A/S kan først antages at være blevet forældet 3 år efter, at sagsøger den 16. februar 2010 blev tilkendt førtidspension, idet det først på dette tidspunkt var afklaret, hvilke konsekvenser hendes sammensatte lidelser fik rent erhvervsmæssigt. Der henvises til principperne i U.2014.3728H. Hertil kommer, at en forelæggelse for Arbejdsskadestyrelsen efter nyere højesteretspraksis og landsretspraksis (U.2015.2445H og Vestre Landsrets dom af 24. september 2015) fører til til-lægsfrist efter forældelseslovens § 21, stk. 5.

Det er ikke godtgjort, at en sag mod [REDACTED] ville have ført til et for sagsøger positivt resultat, idet hun ikke reelt havde noget krav, der med rette kunne gøres gældende overfor dette forsikringselskab.

Det bestrides, at der på baggrund af Arbejdsskadestyrelsens første vejledende udtalelser er holdepunkter for at fastslå, at færdselshændelsen har været delvis årsag til sagsøgers erhvervsinsufficiens eller hendes nakkegener, hvortil bemærkes, at spørgsmål om årsagssammenhæng - lægefaglige skøn i sager om enkeltpersoners retsforhold - efter lov om Retslægerådet henhører under rådet.

Arbejdsskadestyrelsens første vejledende udtalelser er således afgivet ud fra en urigtig forudsætning om årsagssammenhæng, og efter genforelæggelse for Arbejdsskadestyrelsen - efter forelæggelsen for Retslægerådet med fremskaffelse af supplerende bilagsmateriale - har Arbejdsskadestyrelsen den 30. november 2015 (bilag 43) på det nu foreliggende grundlag i vejledende udtalelse vurderet, at uheldet højst har medført beskedne gener, og at disse ikke har været årsag til eller medvirkende årsag til sagsøgers erhvervsinsufficiens, og erhvervsevnetabet er vurderet til mindre end 15 %.

Det gøres gældende, at Arbejdsskadestyrelsens vejledende udtalelse af 30. november 2015 (bilag 43) giver et retvisende billede af uheldets erhvervsmæssige følger, og der er ikke noget grundlag, endsige noget sikkert grundlag for en anden vurdering.

Sagsøgers gener og erhvervsevnetab må således i det hele henføres til de i processkrift af 29. juni 2015, s. 3 - 7, anførte forhold, og disse kan ikke relateres til den lavenergikollision, sagsøger var impliceret i, og hvor hendes bil var udsat for en hastighedsændring på 4,7 km/t, en hastighed der ækvivalerer ganghastighed.

Fra dette processkrift citeres følgende:

" Sagsøger, der tidligere har drevet virksomhed i [redacted] og som på grund af konkurs måtte lukke denne, var i årene forud for uheldet ansat i firmaet [redacted] Co. [redacted] hvor hun fra 2004 var brandmanager.

Sagsøgers stilling var "et stort job med stort ansvar" (bilag 2, sidste side), og allerede i oktober 2006 klagede sagsøger over stress (bilag 2, journalnotat af 25. oktober 2006).

I årene fra sagsøgers ansættelse gav firmaet [redacted] Co. [redacted] løbende underskud.

Den 9. november 2006 var sagsøger involveret i det i sagen omhandlede færdselsuheld.

Uheldet medførte ikke længerevarende sygemelding.

Tværtimod, og på trods af firmaets økonomiske vanskeligheder, købte sagsøger i 2007 [redacted] Co. [redacted] sammen med en partner, der på købstidspunktet var administrerende direktør i firmaet.

Købet blev finansieret ved optagelse af et (stort) privat lån (bilag 6, s. 4).

På dette tidspunkt – i slutningen af 2006 og starten af 2007 – var sagsøgers stresssymptomer beskrevet som behandlingskrævende stressli-

delse (bilag 4, notat af 19. januar 2007).

I medio maj fraflyttede sagsøger og to børn det hjem, hun havde etableret med sin samlever (bilag 2, sidste side).

3 dage efter oplevede sagsøger for første gang anfald af panikangst (bilag 8), der medførte akut indlæggelse (bilag 2).

Efter overtagelsen af firmaet oplevede sagsøger tiltagende stress, jf. eksempelvis journalnotat af 27. maj 2007 (bilag 2), hvoraf fremgår, at sagsøger nu var "svært stresset på arbejdet".

Sagsøger blev 3 dage efter sygemeldt med stress. En sygemelding der varede i perioden 30. maj til 1. december 2007 (bilag 12, s. 3).

Situationen er i sagsøgers patientjournal beskrevet således (bilag 2, sidste side):

Tilsyneladende stort job med stort ansvar ved tøjfirma i [REDACTED]
Er først på ugen "gået ned med flaget" psykisk.
Har været på Skadestuen med typiske hyperventilationstilfælde, er nu begyndt hos psykolog.
[...]

Efter et halvt års sygemelding genoptog sagsøger sit arbejde på deltid, med 4 arbejdstimer om dagen (bilag 12, s. 3).

Efter denne delvise raskmelding oplevede sagsøger generel angst samt gentagne angstanfald, der medførte spredte sygeperioder (bilag 2, journalnotat af 11. april 2008).

Sagsøgers psykiske sygeforløb i perioden fra hun kort forinden overtog det økonomisk trængte firma og indtil sommeren 2007 er opsummeret i psykiatrisk speciallægeerklæring af 28. juli 2008 (bilag 6):

A [REDACTED] har optaget store lån, og hun har været nødt til at afskedige mange medarbejdere i virksomheden, hvilket har været belastende for hende.

A [REDACTED] udviklede primært i foråret 2007 tiltagende angiose og depressive symptomer, hvor disse symptomer primært opstod i forbindelse med samlivsophøret.

A [REDACTED] bor således aktuelt alene. Hun er sygemeldt fra sit arbejde i egen virksomhed, hvor hun har måttet acceptere en betydelig lønnedgang. På sigt frygter hun for sine økonomiske forhold [...]

A [REDACTED] forsøgte i 2007 at genoptage beskæftigelsen i virksomheden med nedsat arbejdstid, men måtte igen opgive på grund af tiltagende symptomer.

Sagsøgers tilstand i sommeren 2007 er af psykolog [REDACTED]

(bilag 7) beskrevet således:

A var på henvendelsestidspunktet [31. maj 2007], åbenlyst ramt af et angiveligt **arbejdsrelateret**, og skulle det senere vise sig, **traumatiserende stresssyndrom med angstanfald**. fremhævelser]

Både under sagsøgers sygemelding og efter sagsøgers delvise raskmelding, kørte sagsøgers virksomhed med løbende underskud, der kulminerede med den generelle afmatning som følge af finanskrisen i 2008.

Sagsøgers arbejdsevne i virksomheden i denne periode er beskrevet i bilag 7 (erklæring fra egen psykolog) og bilag 8 (speciallægeerklæring fra speciallæge i psykiatri).

Sagsøger har i perioden 2008 til ultimo 2009 flere periode med fravær og generelt nedsat arbejdsevne.

I en periode i 2009 forsøges sagsøgers arbejdstid øget fra 4 hhv. 10 timer ugentligt til 15 timer ugentligt (bilag 8)

I løbet af 3 dage blev hendes angst forværret voldsomt

Sagsøger gik derfor – igen – ned i tid, og hendes angstanfald blev dæmpet.

Det fremgår af erklæring af 30. juni 2009 fra psykolog (bilag 7), at sagsøger i perioden fra symptomdebut til sommeren 2009 har

[...] pådraget sig **cognitive stressskader**, bl.a. ramt centralt på sin koncentrationsevne, trætheden og andre klassiske stresssymptomer.

[...]

På det erfaringsgrundlag vurderer jeg at A's arbejdsevne er varigt, **betydeligt nedsat** fremhævelser].

Den 1. december 2009 gik firmaet konkurs, begrundet dels i de løbende års underskud, dels i finanskrisens generelle afmatning af markedet.

Kort efter, den 11. december 2009, samler overlæge, speciallæge i psykiatri [redacted] (bilag 8) op på sagsøgers psykiske barrierer:

Kliniske diagnoser:

F 41.0 panikangst

F 41.1 generaliseret angst

F 40.2 enkeltfobi (angst for bilkørsel)

F 60.5 tvangspræget personlighedsstruktur

I samme bilag konkluderer sagsøger selv på sin tilstand

A [redacted] [har] fortsat angstsymptomer, som ovenfor beskrevet, hvorfor hun ikke selv tror på, at hun kan klare flere timer end nuværende

Den 16. februar 2012 fik sagsøger bevilliget førtidspension, med følgende begrundelse (bilag 11):

Ifølge de helbredsmæssige oplysninger lider du af panikangst, generaliseret angst samt en tvangspræget personlighedsstruktur

Det skal bemærkes, at [redacted] Kommune synes at kæde sagsøgers angstlidelse sammen med uheldet den 9. november 2006. På baggrund af Retslægerådets besvarelse må det lægges til grund, at der ikke er årsagssammenhæng mellem uheldet og sagsøgers psykiske lidelser.

Der henvises fra de kommunale akter endvidere til bilag 12, sagsøgers ressourceprofil, hvoraf fremgår, at sagsøger på grund af angst ikke har nogen erhvervsevne.

Sammenfattes ovenstående kan det lægges til grund, at sagsøger lider af generel angst og panikangst, og at disse psykiske barrierer i sig selv har medført, at sagsøger ingen, eller dog stort set ingen, erhvervsevne har.

Uanset ryggen kan sagsøger ikke forventes - og forventer ikke selv - at kunne arbejde mere end nogle ganske få timer, og med betydelige skånevilkår.

Det kan på baggrund af de fremlagte bilag lægges til grund, at sagsøgers psykiske barrierer er opstået som et produkt af, at sagsøger både privat og i sit erhverv har været under stærke belastninger, belastninger der tvangfrit kan forklare udviklingen af både de psykiske og de somatiske gener.

I en periode på godt to år - hvori sagsøger i langt størstedelen af tiden var sygemeldt med stress eller alene delvist raskmeldt - gældssatte sagsøger sig til køb af en kriseramt virksomhed, som det ikke lykkedes

hende at vende, idet virksomheden i stedet gik konkurs.

Samtidig hermed gik sagsøger fra sin samlever, og 3 dage efter kulminerede hendes velbeskrevne stresslidelse med det første af – skulle det vise sig – flere angstanfald.

Det er ved Retslægerådets besvarelser, navnlig af spørgsmål 16, 18, og 19, fastslået, at sagsøgers stress- og angstlidelser ikke skyldes færdselsuheldet.

Det må på denne baggrund lægges til grund, 1) at sagsøger allerede på grund af stress- og angstlidelser er uden erhvervsevne, og 2) at disse lidelser er uden sammenhæng med færdselsuheldet i november 2006.

Sagsøger købte først virksomheden efter ulykken, sagsøger gik først fra sin mand efter ulykken, og sagsøger blev først efter disse begivenheder – på grund af psykiske barrierer – sygemeldt, for siden at få førtidspension.

Sagsøgers tab af erhvervsevne skyldes således ikke færdselsuheldet, men påvirkninger, for hvilke sagsøgte ikke kan pålægges erstatningsansvar."

Dette skal sammenholdes med oplysninger, der er fremkommet under retssagen jf. den senest fremlagt journal (bilag S), hvorfra skal fremhæves følgende passager:

"Side 4, notat af 5. maj 2009 [Jeg har tilføjet tegnsætning for læsbarheden]:

Stress. Brudt sammen. Kan ikke overskue situationen, opgaven virker for stor at være arbejdsleder. Sygemeldes for en kortere periode.

Side 5, notat af 27. oktober 2009:

Hun har i den sidste tid fået hyppigere angstanfald, som hun ikke har kunnet coupere selv, er i arbejdsprøvning få timer hver dag.

Side 9, notat af 15. juli 2009:

Pt. fortæller ligeledes, at hun pga. stress er stoppet med at arbejde.

Side 11, notat af 17. august 2009:

Igennem mange år problemer med ve. skulder. Har været ude for trafikuheld i 2006. Vågner ofte med hovedpine og krampefornemmelse i nakken. Har de seneste 2 år haft stress-problemer og været sygemeldt siden maj 2009 p.g.a. dette [Min fremhævelse]

Uden at indeholde væsentligt nyt synes journalen at bekræfte det af sagsøgte anførte; at sagsøgers uarbejdsdygtighed skyldes hændelsen

uvedkommende forhold. Forhold, der var til stede inden ulykken, og som forværredes på grund af udviklingen i sagsøgers økonomi og personlige liv efter ulykken."

Det bemærkes i tilslutning til ovennævnte, at en lægelig udredning i al væsentlighed er sket på basis af anamneseoptagelsen, der i forhold til de nu foreliggende oplysninger ikke synes at have været fuldstændig retvisende, særligt vedrørende forudbestående nakke-/hovedgener samt psykiske omstændigheder.

Størrelsen af det rejste krav bestrides som udokumenteret.

Det bestrides, at sagsøger kunne have oppebåret indtægter som forudsat i tabsopgørelsen. Aftaler indgået længe efter den angivne skadesdato med et nærtstående selskab kan ikke denne grundlag for opgørelsen, hverken af løbende indtægtstab eller årslønningen. Løn i forbindelse med selskabsdeltagelse er ikke udtryk for værdien af en persons arbejdskraft, idet der må ske en samlet vurdering, også af virksomhedens / selskabets resultater.

Det er ikke godtgjort, at sagsøgers sygemelding i den periode, for hvilken der kræves erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helt eller delvist kan relateres til færdselshændelsen, hvortil bemærkes, at denne sygemelding under alle omstændigheder i alt overvejende grad må henføres til andre omstændigheder, herunder arbejdsgiverselskabets konkurs.

Sagsøgte bestrider ikke selve beregningen af merménet, men efter styrelsens vejledende udtalelse af 30. november 2015 (bilag 43) er der ikke grundlag for at fremsætte krav om yderligere ménogdgtgørelse.

Det bestrides, at der er holdepunkter for at fastsætte erhvervsevnetabsprocenten som påstået.

Det bestrides, at årslønningen kan opgøres til kr. 1.000.000,00 hverken efter erstatningsansvarslovens § 7, stk. 1 eller stk. 2. Efter begge bestemmelser skal der foretages en retrospektiv vurdering. Sagsøgers lønindtægt i 2005 androg kr. 610.810,00 og i 2006 kr. 728.265,00 (bilag 16), eller i gennemsnit kr. 669.540,00.

For så vidt angår advokatombkostninger bemærkes, at ombkostningsspørgsmålet må afgøres som led i rettens ombkostningsfastsættelse, og der er ikke noget grundlag for at indtale sådanne som en del af påstanden.

Det bestrides, at sagsøgers ombkostninger ved sagen mod [REDACTED] Forsikring A/S kan lastes sagsøgte, også henset til ovennævnte forløb.
..."

Rettens begrundelse og afgørelse

Ansvarsgrundlag

Københavns Byret har i sagen BS [REDACTED] Anne [REDACTED]

mod [REDACTED] Forsikring A/S slået fast, at et eventuelt erstatningskrav mod [REDACTED] Forsikring i anledning af trafikuheldet den 9. november 2006 er forældet.

I forbindelse med denne efterfølgende sag mod Lars [REDACTED] har sagen været forelagt for Retslægerådet. Lars [REDACTED] har ikke godtgjort, at en forelæggelse for Retslægerådet i sagen mod [REDACTED] Forsikring kunne have givet anledning til, at forældelsesfristen skulle have været beregnet anderledes. Retten finder derfor også i forhold til denne sag at kunne lægge til grund, at Anne [REDACTED] eventuelle krav mod [REDACTED] Forsikring er forældet.

Da [REDACTED] Lars [REDACTED] ikke har taget initiativ til sagsanlæg inden forældelsesfristens udløb eller har vejledt Anne [REDACTED] om risikoen for forældelse, findes [REDACTED] Lars [REDACTED] at have handlet culpøst. Han er dermed erstatningsansvarlig i det omfang, at forældelsen har givet anledning til tab.

Årsagssammenhæng i personskadeerstatningssagen

På baggrund af Retslægerådets besvarelse af navnlig spørgsmålene A, D, M, 10, V og 22, hvor Retslægerådet blandt andet henviser til den tidsmæssige sammenhæng og den lægefaglige viden om, hvilke gener indirekte distortion af halshvirvelsøjlen kan medføre, finder retten det godtgjort, at der er en årsagssammenhæng mellem trafikuheldet den 9. november 2006 og forværringen af Anne [REDACTED] forudbestående nakkegener, således at uheldet har været medvirkende årsag til, at Anne [REDACTED] har udviklet en længerevarende smertetilstand i nakken, samt hovedpine.

Under henvisning til Retslægerådets besvarelse af spørgsmål I finder retten ikke, at en årsagssammenhæng kan udelukkes alene med henvisning til den beskedne hastighedsændring for Anne [REDACTED] bil i forbindelse med uheldet.

Arbejdsskadestyrelsen har afgivet fire udtalelser om erhvervsevnetab som følge af uheldet. Ved den første udtalelse af 1. december 2008 var Anne [REDACTED] fortsat i arbejde, og det blev vurderet, at der ikke forelå et erhvervsevnetab på 15 procent eller mere.

I udtalelserne af 14. juni 2011 og 26. september 2012, der er indhentet efter Anne [REDACTED] blev tilkendt førtidspension, blev erhvervsevnetabet vurderet til 25 procent. I begge udtalelser fremgår det, at Arbejdsskadestyrelsen ikke finder, at der er sammenhæng mellem ulykken og Anne [REDACTED] lidelser i form af panikangst og generaliseret angst samt tvangspræget personlighedsstruktur. Det er ikke i forbindelse med vurderingerne lagt til grund, at Anne [REDACTED] havde forudbestående nakkegener.

Ved udtalelsen af 30. november 2015 har Arbejdsskadestyrelsen vurderet Anne [REDACTED] varige mén som følge af ulykken til 5 procent og er-

hvervsevnetabet til mindre end 15 procent. Det fremgår at Arbejdsskadestyrelsen har haft nye oplysninger til rådighed i form af Retslægerådets udtalelser indhentet til brug for denne sag, samt oplysninger fra fysioterapeut og egen læge, som Arbejdsskadestyrelsen ikke tidligere har haft til rådighed.

Retten finder, at Arbejdsskadestyrelsen som følge af de nye lægelige oplysninger har haft tilstrækkelig grundlag for at ændre sin tidligere vurdering, både for så vidt angår forudbestående lidelser og af det efterfølgende erhvervsforløb og årsagen til den manglende erhvervsevne.

Retten finder ikke grundlag for at tilsidesætte Arbejdsskadestyrelsens vurdering af, at forværringen af Anne [REDACTED] forudbestående nakkegener ikke har medført et erhvervsevnetab på 15 procent eller der over.

Det findes ikke er godtgjort, at sygdommeldingerne i 2009 til 2011 er en følge af ulykken.

[REDACTED] Lars [REDACTED] frifindes derfor for påstanden om betaling af erstatning for erhvervsevnetab og tabt arbejdsfortjeneste.

Omkostninger

Da der ikke foreligger krav på erstatning for erhvervsevnetab og tabt arbejdsfortjeneste har Anne [REDACTED] heller ikke krav på at få godtgjort afholdte advokatomkostninger i forbindelse med behandlingen af sagen.

For så vidt angår omkostninger afholdt i forbindelse med retssagen mod [REDACTED] Forsikring, finder retten, at der er grundlag for at tilkende Anne [REDACTED] erstatning. Der er tale om ekstra omkostninger som følge af, at sagen mod [REDACTED] Forsikring var forældet, idet Anne [REDACTED] hvis sagen ikke havde været forældet, havde kunnet få afgjort hele erstatningsspørgsmålet under den samme retssag. Der har under forberedelsen af den pågældende sag været dialog mellem parterne med henblik på at opnå Lars [REDACTED] anerkendelse af, at kravet var forældet, således at omkostningerne kunne være undgået. Der har imidlertid ikke været en erkendelse af, at kravet var forældet, hvorfor det har været relevant at afholde de pågældende omkostninger.

Lars [REDACTED] har i svarskriftet opfordret til, at Anne [REDACTED] redegøre nærmere for udgiften til egen advokat, herunder oplysninger om tidsforbrug, hvilket ikke ses at være sket. Retten finder på den baggrund, at udgiften til egen advokat i forbindelse med sagen mod [REDACTED] Forsikring skønsmæssigt kan fastsættes til 50.000 kr., svarende til omkostningsbeløbet tilkendt modparten. Samlet skal Lars [REDACTED] derfor erstatte Anne [REDACTED] 188.280 kr. svarende til afholdt retsafgift, samt udgiften til modpartens og Anne [REDACTED] egen advokat.

Omkostningerne i denne sag fastsættes således, at Anne [REDACTED] betaler sagsomkostninger til Lars [REDACTED] med 140.000 kr. Der er tale om et passende beløb til advokatbistand i sagen. Retten har lagt vægt på sagsgenstandens størrelse, sagens udfald og omfang, herunder at sagen har været forelagt Retslægerådet, og at Anne [REDACTED] har fået medhold i den del af sagen, der har vedrørt ansvarsgrundlaget for Lars [REDACTED]

Thi kendes for ret:

Lars [REDACTED] skal inden 14 dage til Anne [REDACTED] betale 188.280 kr. med tillæg af procesrente fra den 18. september 2013 til betaling sker.

Anne [REDACTED] skal inden 14 dage betale sagsomkostninger til Lars [REDACTED] med 140.000 kr.

Kristin Bergh
dommer

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Sønderborg, den 13. januar 2016.

Janne Stokbæk, kontorfuldmægtig